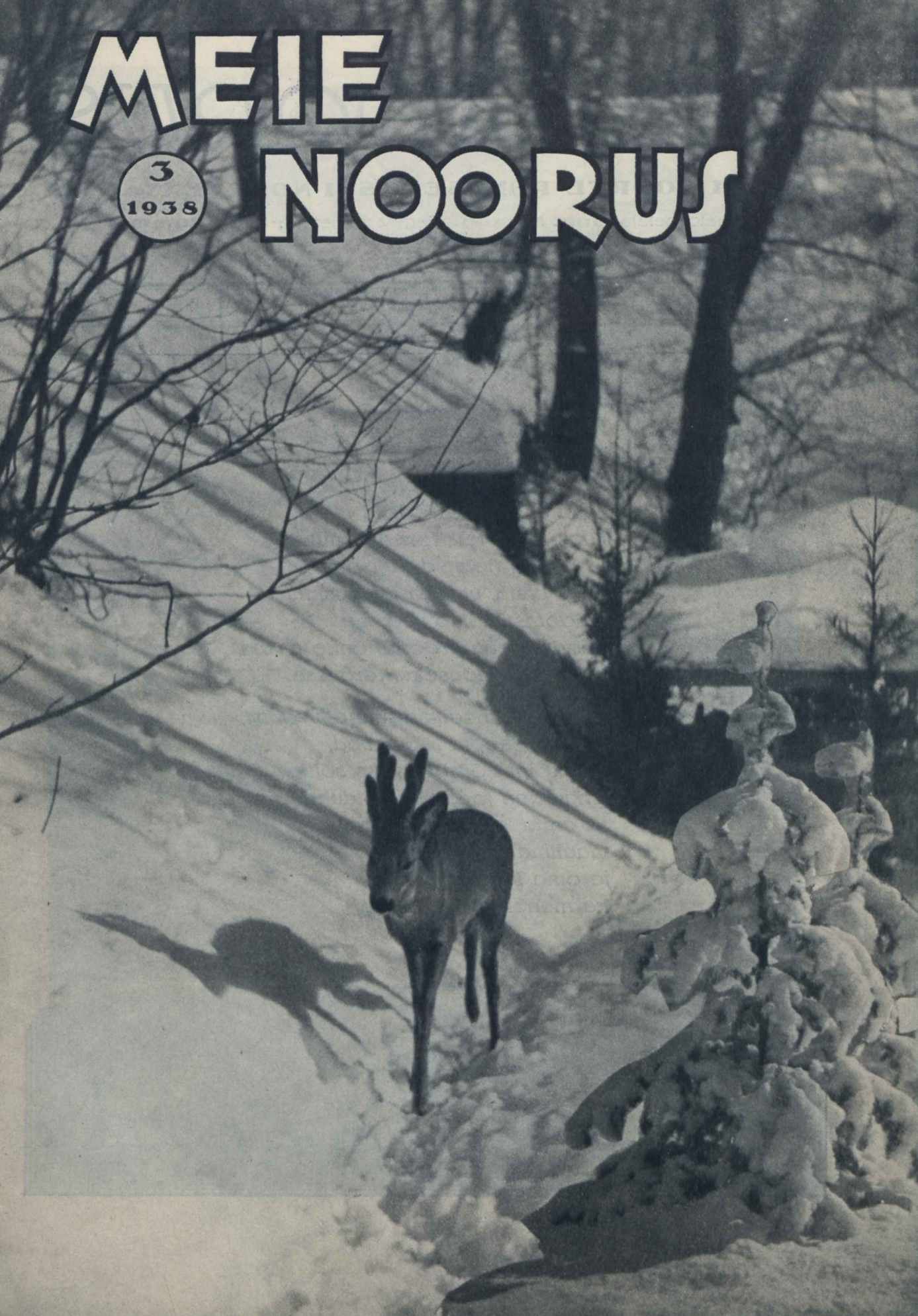

MEIE

3
1938

NOORUS

MEIE NOORUS

EESTI NOORTE PUNASE RISTI NOORTEAJAKIRI

Peatoimetaja: **Joh. Nyman.** Tegev toimetaja: **Paul Rummo**

Ilmub 10 numbrit aastas. Toimetuse aadress: Niguliste 12, Tallinn. Telef. 432-73

Nr. 3

Detsember

1938

Jõuluõõ

Huugo Jalkanen

Taas jõuluõõ, sa püha ime,
kesk elumuret tröötsid meid.
Taas meie teil, kus tihsti pime,
sa näitad helgeid tähiseid.
Taas unub, vaibub elu raskus
ja lootus süütab südame.
Tööd, vaeva kroonib õnne askus
ja hing kui tõuseks kõrgusse.

Taas kesk maailma süngel võiflust,
kus vihfaleegid lõõmavad,
kus kõigal õilsal osaks sõiflus
ning vaen ja kurjus võidukad,
sa anna lofutust ja tarmu
maailma inimkonnale
ja oma lepitavat armu
ka manalasse läinuile.

Maiustused
kottidesse

Autotäis kingi-
pakke

Nõrde Punase
Risti

Osa kingipakke
lähel malastele

Jõulud

„Püha öö...”

„Selle nuku kingin
vaeslastele”

NPR
jõulupuu „Estonias”

Anni Swani näidend

TEGELASED:

Ihnur-Mati
Anni
Anti
Jõuluvana
Hea Tahe
Väle
Nobe
Kiire

} jõuluhaldjad.

Talutuba. Keskel laud, mõned pingid.
Nurgas suur kapp. Laual põleb väike
kiiünal.

IHNUR-MATI (voolib kirvevart):
Imelik, kuidas kõik inimesed täna õhtul
ometi nii narrid on. Mu pere on lennanud
lailali nagu aganad tuule. Sulane Miku
läks oma koju, Tiina, karjatüdruk, oma

„Hm! Kindlasti mõni kerjus!“

õe juure, ja Kaisa-Liisa on lipsanud vist
nõo poole. Aga seda parem, nüüd mul ei
ole vaja neile õhtust süüa anda. (Kopu-
tatakse.)

IHNUR-MATI: Häh, kes siis nüüd
tulla võib? Sisse! (Jõuluvana astub sisse.
Tal on kott seljas. Kumardab.)

JÕULUVANA: Tere õhtust, peremees.

IHNUR-MATI: Hm! Kindlasti mõni
kerjus. Tere õhtust, vanamees. Mis sul
siis asja ka?

JÕULUVANA: Ei midagi iseäralist.
Tulin soovima rõõmsaid ja rahulikke pü-
hi, peremees!

IHNUR-MATI: Ah ära aja lori! Ise
vana mees, aga räägib lapse juttu.

JÕULUVANA (endamisi): Ta ei
tunne mind ära. (Valjemini.) Nüüd on
ju jõuluõhtu, peremees, kas te ei osta mu
käest mõnd jõulukuuske?

IHNUR-MATI: Ikka see rumal jutt.
Ja mis ma selle jõulukuusega siis tegema
hakkan?

JÕULUVANA: Asetate põrandale, ri-
putate okstele õunu, piparkooke ja küün-
laid ja süütate küünlad põlema, rõõmuks
endale ja teistele.

IHNUR-MATI: Hah, hah, haa! Vaat
kus tore nali! No, siis ma oleksin küll
narride narr, samasugune kui kõik tei-
sed, kes täna õhtul arust ära on.

JÕULUVANA: Tohoh, Ihnur-Mati!
Igal pool mujal süütavad inimesed
jõulukuuse ja annavad üksteisele jõulu-
kinke. Sina üksi hoiad oma mammonat
ja kihutad oma teenijad mujalt jõulu-
rõõmu otsima. Siin sa nüüd istud üksi
nagu kassikull oma pimedas pesas. Jää
siis pealegi siia oma kõledasse kodusse
rõõmutut õhtut veetma. (Ahju tagant
kuuldub rabinat.)

IHNUR-MATI: Tasa! Seal liigub kee-
gi. Küllap vist vargad. Oot, ma kahman
selle ahjuroobi, et te mu käest niisama

ära lipsata ei saaks! (Läheb, ahjuroop käes, teise tuppa.)

HEA TAHE (lipsab ahju tagant välja. Tal on valge kuub, punane haldjapäts ja punased sukad): Tere õhtust, Jõuluvana. Ära mine veel ära.

JÕULUVANA: Tere õhtust, Hea Tahe. Kust sina siis nii äkki siia sigimesid? Just kui maa seest kasvasid.

HEA TAHE: Eks mina lipsa alati ruttu. Ma ilmun ja kaon kui virvatuli. Märkasin, et sa tahtsid juba ära minna, ja hakkasin ahju taga seina kraapima, et ihnur-vanamees läheks välja. Ta kardab ju nii hirmsasti vargaid.

JÕULUVANA: Jah, ta on päris vastik vana ihnusko. Mitte kunagi ei tõsta ma enam oma jalga siia majja.

HEA TAHE: Toh-oh, Jõuluvana. Kas sa oled siis unustanud, mis päev täna on ja kelle teenistuses me oleme? Toh-oh, mu vana sõber, kas tahad jõuluõhtul olla paahas tujus?

JÕULUVANA (kratsides kõrvatagust): Jah, ega see just nõnda ole kui olema peaks. Aga see vana ihnuskael ajab mul südame päris täis. Ta ei taha jõuludest mitte kuulda. Ja pidas mind vaid tavaliseks kerjusvanameheks.

HEA TAHE: Noh, mis sellest siis ikka! Kas tead, Jõuluvana, mina ei või kuidagi näha, et keegi on jõuluõhtul üksinda ja tige. Mina tahan, et kõik oleksid rõõmsad, isegi Ihnur-Mati.

JÕULUVANA: Seepärast su nimi ongi Hea Tahe, sina väike kirkasilmaline jõuluhaldjas.

HEA TAHE: Kuule, Jõuluvana, mul tuli tore mõte. Ja ma võin kihla vedada, et see õnnestub. Tule siia, ma sosistan sulle kõrva sisse. (Sosistab Jõuluvanale kõrva.)

JÕULUVANA (noogutab naerdes pead): Jah, võiksid proovida. — Aga kuule, nüüd ta tuleb. Ruttame ära. (Välja.) (Hea Tahe lipsab tagasi ahju taha.)

IHNUR-MATI: Ei olnud seal kedagi. Rotid ainult müdistasid. Tahavad vist ka jõule veeta. Heh-hee. Kuhu see vanamees siis kadus? On vist juba minema läinud. Tuleb nagu suur asjaline siia. Kuidas ta veel ütleski, et jää siis pealegi siia kõledasse kodusse rõõmutut õhtut veetma, kui kõik muud rõõmutsevad. (Ohkab.) Jah, üksinda ma olen ja too rasvaküünalgi põleb nii kurvalt. Aga küllap ma endale seltsi otsin, mis mind

„Küllap vist vargad...“

rõõmustab. Heh-hee. Ihnur-Matil on sõpru, häid sõpru. (Läheb kapi juure, võtab sealt kaks rahalaegast ja tühjendab laekad lauale.) Kae, kus on ilusad hiilgavad hõberahad. Niisugused sõbrad on juba midagi väärt! Ja kuld, heledad, säravad kuldrahad. Need hiilgavad kirkamini kui tuhat jõuluküünalt.

HEA TAHE (laulab):

Kiigu, liigu, hällike,
ulliksel on uni.

Magagu me marjuke
hoolsalt hommikuni.

IHNUR-MATI: Imelik! Oleksin kuulnud nagu laulu.

HEA TAHE (jatkab):

Nii me Mati varstigi
suureks meheks sirgub,
emale ta rõõmuks nii,
isal' abiks virgub.

IHNUR-MATI: Kust see vana laul siis nüüd mu kõrva kajas? See on ju ema-kadunukese hällilaul. Hoh-hoh, sest on palju, palju aega möödunud, kui seda viimaks kuulsin. Siis mind ei hüütud veel Ihnur-Matiks, vaid ema väikeseks Matiks. (Pühib prille.) Imelik, kuidas mu nägemine nii tuhmiks läheb. (Uksele koputatakse.) Ruttu, ruttu, rahad peitu! Inimesi tuleb!

JÕULUVANA (kõneleb ukse tagant): Siin oleksid peremehele mõned jõulukingid. (Kaks kotti visatakse sisse.)

IHNUR-MATI: Jõuluringid? Toh-oh! Kes küll minule võiks jõulukinke saata. Kas ehk tuttav kohtumees? Kaks suurt kotti. (*Uurib kotte.*) Paistavad nii ümar-gused — vist on selge sealiha, see õige jõuluroog!

ANTI (*kotist*): Ai, ai, kes mind näpistab?

IHNUR-MATI: Põrguline! Küll eh-matas! See ju päris elus pörsas. Aga noh, olgu pealegi. Seda parem, seda pa-rem. Nuuman neid veel mõnd aega. Soh, notsud, väikesed notsud. Kannan teid siis sealauta. (*Tahab kotid selga võtta.*)

„Kust te, krantsid, siia kukkusite?“

ANTI ja ANNI: Ära, kulla mees, vii meid lauta. Lase meid kotist välja!

IHNUR-MATI: Imelikud pörsad. Rää-givad. Oh, mida siin patuses maailmas kõike ei juhtu! Aga seda ma küll ei oleks uskunud, et pörsadki oskavad rääkida. Peab õige vaatama, kas need on ka hari-like pörsaste nägu. (*Laseb kotid põran-dale, hakkab teist kotti avama.*) Soh-soh, tulge nüüd välja, pörsad!

ANTI (*komberdab kotist välja*): Huh, huh, küll seal kotis oli pime! Oli ikka õnn, kulla onu, et sa ei viinud meid sealauta. Mulle meeldib küll pörsapraad, aga pörsaste hulgas ma ei taha olla.

ANNI (*komberdab välja teisest ko-tist*): Tänan, pai onu, et mindki välja

päätsid. Aga sellest on kahju, et sa ei saagi nüüd pörsapraadi.

IHNUR-MATI: Oh sa suur Haaba-kuk! Lapsed, kaks elusat last! Kust te, krantsid, siia kukkusite?

ANTI: Kuu pealt, onu, otseteed kuu pealt. Tulime läbi õhu nii et vuhises. Kuuonu saatis meid sulle jõuluringiks ja põhjatuul lennutas meid alla.

ANNI: Ära lobise, Anti. Kuule pa-rem, kulla onu, et me, Anti ja mina, pä-rast tänast kolepikka matka olime lõpuks nii väsinud, et jääme lumehange magama. Ja äkki ärkasime siin toas. Kes meid kotti pistis, seda tahaksime isegi teada.

ANTI: Eks keegi pidi ikka olema. Hea, et pääsime siia sooja tuppa.

IHNUR-MATI (*kõrvatagust sügades*): Kummaline jutt, päris imelik. (*Enda-misi.*) Nüüd ma pean viimati neile hul-kureile veel öömaja andma. Kardan kan-gesti, et nad mõtlevad ööseks siia jääda. (*Valjemalt.*) Noh, võite end esiti siin natuke soojendada ja siis ehk lähete koju.

ANNI: Oh, kulla peremees, meil ei olegi kuskki kodu. Kas võime jääda ööseks siia?

IHNUR-MATI: Noh, jääge siis pea-legi, aga süüa mul teile anda ei ole, pole leivaraasugi.

ANNI (*tasa Antile*): Vaene onu, ta on kindlasti väga vaene. Mul on veel natuke pirukat seljakotis.

ANTI (*tasa*): Ta näib olevat paha inimene. Läheme siit minema.

ANNI: Ole vaht, Anti, jõuluõhtul ei ole ükski inimene paha. (*Ihnur-Matile.*) Vaata, onu, siin sa saad palakese jõulu-pirukat, mida mulle hommikul ühest ta-lust anti. Sa elad vist päris üksi, vaene onu. Kas keegi pole küpsetanud sulle jõulupirukat ega teinud vorsti? Kas oled ilma emata nii nagu Anti ja mina?

IHNUR-MATI (*pühib salaja silmi*): Prillidel on kindlasti mingi viga. Pea aga oma pirukas endale, laps. Mul ei ole nalga.

ANTI: Kui kõle tuba sul on! Oled vist väga vaene. Enne, kui isa ja ema elasid, oli meil ikka jõulukuusk ja selle okstel ilusad küünlad.

ANNI: Tänavustel jõuludel peame ole-ma ilma kuuseta. (*Nutab tasa.*)

ANTI: Ära nuta, Anni, me võime ju mängult teha, nagu oleks meil siiski jõulu-kuusk. (*Võtab kuusehao ahju eest.*) Vaata, siit kuusehagude hulgast saame

endile toreda kuuse. Näe, see on meie jõulupuu. Pistame selle siia põrandaprao vahele püsti. Kas näed?

ANNI (*plaksutab käsi*): Oi, oi, kui tore! Suured käbid on õunad ja väikesed karamellid. Kas näed, kui heledasti küünlad põlevad?

IHNUR-MATI: Ärge hullake ega jännake, lapsed. Minge magama sinna ahju kõrvale.

ANNI: Kohe, kohe, peremees. Aga enne laulame jõululaulu.

ANNI ja ANTI (*laulavad*):

Täht kõrgelt valgust laotab
Petlema sõimesse,
kus puhkab see, kes kaotab
maailma kurjuse.

ANNI: Head ööd, meie ilus kuusk. Head ööd, peremees.

ANTI: Röh, röh, röh, nüüd notsud jäävad magama. (*Heidavad magama.*)

IHNUR-MATI (*nuuskab*): Mul on hirmus nohu. Või ma nutan? Kas tõe-
poolest nutad, vana kõva südamega Ihnur-Mati? Ja mispärast? Seepärast, et kaks hulgust mängivad su toas jõule. Oh, lapsed on rumalad. Kuuseoks põrandaprao vahel — ja nemad kujutlevad, et see on nüüd jõlukuusk. Mis nad veel siis ütleksid, kui saaksid päris jõlukuuse? Oleksid vist rõõmust päris meeletud. Oot, las ma mõtlen. Tea, kuhu see vanamees kadus, kes siin äsja kuuski müütas? (*Ruttab akna juure.*) On juba pime, aga kuu paistab. Kae, seal see vanamees kõnnibki. (*Avab akna.*) Hei, vanamees! Ho-hoi, vanamees, tule siia!

JÕULUVANA (*astub sisse*): Mis sa tahad, Ihnur-Mati?

IHNUR-MATI: Anna andeks, et ma natukese aja eest olin nii lahkusetu. Aga nüüd mul oleks sulle veidi asja. Vaata, ma tahaksin osta jõlukuuse — nendele lastele.

JÕULUVANA: Sa ähvardasid küll mind välja ajada, aga Anni ja Anti pärast annan sulle selle andeks. Säh, siin on kuusk. (*Võtab väikese kuuse oma kotist.*)

IHNUR-MATI: Aitäh, taat. Ma ei tea — sa tuled mulle nagu tuttav ette. Oota, las ma vaatan sind lähemalt. No tõe-
poolest, sa oled ju, pagan võtku, Jõuluvana ise kõiges oma hiilguses. Kuidas ma sind ometi kohe ära ei tunnud! See tuli

vist sellest, et siin nii pagana pime on. Kuule, kulla Jõuluvana, kas sul on ka küünlaid kotis? Ja õunu ja muid niusuguseid häid asju, mis lastele meeldivad. (*Tormab kapi juure ja võtab laekast raha.*) Vaat, siit saad raha niipalju kui soovid. Mina tahan, et nendel lastel oleksid ilusad jõulud.

JÕULUVANA: Tõepoolest, Ihnur-Mati. See jutt on mulle meele järele. See on Jõulutaadi vanule kõrvule ütlemata armas kuulda. Sa saad, mida sa tahad. Ma ise ei saa küll siia jääda, pean minema kingitusi viima veel paljudele lastele, aga ma kutsun endale abiks kolm jõuluhaldjat. (*Vilistab väikese vilega.*)

VÄLE, NOBE ja KIIRE (*lipsavad sisse ja kumardavad*): Tere õhtust, meie armas peremees.

JÕULUVANA: Hakake tööle, mu karmed haldjad. Sina, Väle, koristad toa, Nobe ehib kuuse ja Kiire valmistab jõuluroad. Kas saite aru?

VÄLE, NOBE ja KIIRE:

Peremees võib olla mureta,
täidame ta käsud hoolega.

JÕULUVANA: Pean nüüd ruttama. Rõõmsaid pühi sulle siis, Mati (*Läheb.*)

IHNUR-MATI: Ja mina lähen otsin aidast sealiha ja tangu. (*Välja.*)

„Hei, vennikesed, tööle kolmekesi!“

VÄLE, NOBE ja KIIRE:

Hei, vennikesed, tööle kolmekesi ja kõigil käigu kiirelt jalg ja käsi. Me halja jõulukuuse püsti a'ame, et talle küünlad külge panna saame ja küünaltele lisaks väiksed kakud ja okste peale valged lumitakud.

Et jõulutoas ei tohi olla prahti, seepärast Väle luuaga peab jahti, ja seks, et kõikjal oleks mugav, armas, ta ehtima ja ilustama varmas.

Ent Kiire käsul keevad pajad, pannid ja valmis saavad jõulu road ja annid, et, kui on pühalik ja armas õhtu, muu rõõmuga ei unustataks kõhtu.

(Haldjad on laulu ajal koristanud toa, ehtinud kuuse ja katnud laua õhtusöögiks.)

VÄLE: Vaat nii, vennikesed, nüüd on kõik valmis.

NOBE: Oot-oot, seal laua parempoolse jala juures on veel kaks tolmukübet.

KIIRE: Ja kaljakapp puudub veel.

IHNUR-MATI (*tuleb hädaldades*): Oh seda häda küll! Jõulusink, magus, rasvane jõulusink oli astjast ära viidud. Ja tangud! Kõik kadunud! (*Vaatab lauda.*) Mis ime! Sink on ju siin, ümarik ja mahlakas. Ja tangudest on saanud vorstid. See on ju päris imetegu, haldjate nõiatemp.

VÄLE: Kas oled rahul meie tööga, peremees?

IHNUR-MATI: Miks ei ole! Jõulud piiluvad igast toa sopist. Südames on nii hea tunne, nagu oleksin jälle väike Mati. Aitäh, väikesed haldjad. Ja valge on siin nagu kirikus.

NOBE: Nüüd on kuusk süüdatud.

KIIRE: Ja jõuluvorstid on valmis.

VÄLE: Nüüd äratame lapsed.

VÄLE, NOBE ja KIIRE (*hiilivad laste juure*): Rõõmsaid pühi, Anni ja Anti!

ANTI (*hõõrub silmi*): Mis ime! Jõulukuusk! Kui ilus! Anni, Anni, ärka ruttu! Meie kuusk on kasvanud nii suureks. Ja okstel on küünlaid, õunu ja pähkleid ja...

ANNI (*avab silmad*): Mis sa räägid, Anti? Ah, kui ilus! Oleme vist taevas, Anti.

IHNUR-MATI: Rõõmsaid pühi! Tõuske aga nüüd ruttu jalule, jõuluvorstid auravad laual.

ANTI: Oi, jõuluvorstid ja jõulupuu ja küünlad! On nüüd ikka alles jõulud!

ANNI: Sa, onu, oled muutunud nii kenaks! Jõuluküünlad säravad su silmis. (*Tasa Antile.*) Anti, ma ütlesin ju sulle kohe, et ta ei ole paha.

IHNUR-MATI: Imelik, ma olen täna õhtul nagu nõitunud. Need lapsed väänavad mind oma meele järgi nagu pajuviitsa. Nad on nii kenad ja rõõmsad. Ihnur-Mati, mis veider mõte sulle nüüd pähe tuleb! Ihuüksid elad oma rikkas talus. Ja need on vaeslapsed. Mis oleks, kui... (*Valjemini.*) Anti ja Anni, kas te tahaksite jääda minu juure? Mul ei ole lapsi. Tahaksin teid endale.

ANTI: Muidugi, me peamegi siia jääma. See oligi kuuonu siht, kui ta meid sulle jõulukungiks saatis.

ANNI: Ei, Anti, mitte kuuonu ei saatnud meid siia, vaid ema-kadunuke, kes on õnnetu meie üksinduse pärast. Jah, kulla onu, me tahame olla su lasteks, siis ei ole sinagi enam ükski.

Eestindanud August Korsen.

EMA JÕULULAUL

EDUARD NUKK

Äiu, äiu, mu väikene,
naerule kõverda nutusuu!
Sulle, mu kullane päikene,
süütame jõulupuu!

Iga küünal, ka tilluke,
hiilgab siis kuusel kui kuld.
Uinu, mu pisike, killuke,
ingleist näe und!

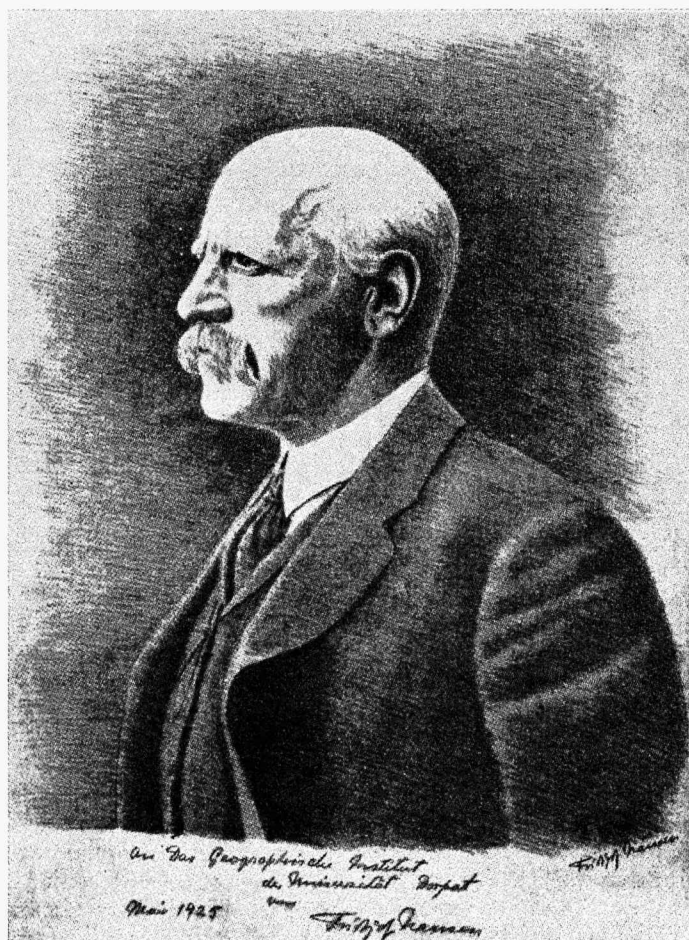
Kuusel on kuhjaga kannisid,
karda ja kompusid ka,
nukke ja nukuvannisid —
eks sa need endale saa!

Äiu, äiu, mu väikene —
Unetaat ootamas, näe!
Uinu, mu pisike päikene,
annan sulle käe!

FRIDTJOF NANSEN

Mees, kelle eluföö krooniti kahekordselt
Nobeli rahuauhinnaga

Fridtjof Nansen

*Teadlase enda joonistatud pilt, mille autor kinkis
Tartu ülikoolile*

Kui saabub hämar talv oma pimedate öödega ja tuhmhallide päevadega, mida ei muuda valemaks sädelev lumikate, kõle ja porine aeg enne jõule — toidab meie valgustajanunev hing end mälestustega suvisest päikesepaistest. Ja kui viimaks jõuab kauaoodatud õhtu, mil ehime kuuse ja süütame küünlad, millede helk on päikesekiirtega võrreldes küll tuhm, kuid ometi südameid soojendav — siis teame, et oleme pikkade sammudega vastu minemas uuele koidule, sest sügavaimgi pimedus ei võidutse igavesti.

Nõnda ka aegadel rahvaste ajaloos, mille

üle laotub sünge vari, mil kogu voli ja võim näib kuuluvat vägivallale, ahnusele ja valele, mil unustatakse inimeste vourused ja tallatakse põrmu sajandite jooksul vaevaga saavutatud väärtused — jah, ka sellastel aegadel ei puudu oma valguskiired. Nendeks on mehed ja naised, kes mitte üksnes sõnadega, vaid tegudegagi teenivad inimkonda tõe ja ligimesearmastuse vaimus. Selle vaimus, kelle sündimise mälestuseks pühitseme saabu- vaid rahupühi. Sääraste inimeste teod on loitvad tuled, mis kutsuvad maailma noori üles võitluse valguse ja vabaduse, mis on la-

hutamatud mõisted, eest. Üks sellaseid teoinimesi oli Fridtjof Nansen.

Paljud „Meie Nooruse“ lugejaist küllap on varemgi kuulnud tema nime seoses ta kuulsus- ja kannatusrikaste polaarsoitudega. Vähesed aga teavad tema veelgi suurejoonelisemast samariitlase tööst maailmasõja lõppedes. Selle viimase mälestamisele ongi pühendatud käesolevad read, kuigi algame oma kangelase nooruspäevist, et näha, missugustes oludes võrsuvad sangarid: mitte hellitluses, vaid karmuses, mitte omakasutsemises, vaid kaastundes, kaugete randade igatsuse kõrval mitte põlates kodu, vaid kandes haldja õnnemündina kõikjal endaga kaasas sügavat armastust kodukurukese vastu.

Fridtjof Nanseni noorus möödus lihtsuse, loodusearmastuse ja julguse tähe all. Alataasa oli tal kardetavaid seiklusi, kuid ta tuli neist ikka tervelt välja. Neil varajasil aastail arenes ta otsusvõime kiireks ja täpseks.

Lapsena pidi ta peagu uppuma isakodust möödavoolavasse jõkke. Ta ei lasknud end sellest heidutada: mõni aeg hiljem päästis ta samast läbi noore jää langenud venna.

Juba maast-madalast talus ta kannatusi vapralt. Poisikesena forelle õngitsedes lendas talle õngekonks huulde. Kõhklematult haaras ta ema habemenoa ja „opereeris“ konksu välja. Väikese Fridtjofi suust ei kuulnud lõikuse vältel ainustki valuhäält.

Iseloomustav Fridtjofile ja ta vennale oli, et nad eelistasid tööriistu mänguasjadele, kulutades esimeste ostuku oma pisikesi hoiuseid. Tagajärjeks oli vilumus igasuguses käsitöös.

Koolipoisina armastas Nansen nädalateks kaduda laia Nordmarki laande, elades seal lausa Robinsonina, kaasas nii vähe varustust kui võimalik. Paarist kuivikust ja enda püütud kalast piisas küllaldaseks lõunaaineks. Mets muutus Nansenile nüi armsaks, et aastate pärast viibides „Framiga“ Põhja-Jäämerel rippus tal kajutiseinal männimetsa kujutatav maal. Ja samas kirjutas ta päevikusse:

„Sa tõsine tume männimets, lapsepõlve ainus usaldatu, sina õpetasid mind mõistma loodust põhjani, tema raskemeelsust ja metsikust, sina kinkisid hingele värve elu jaoks...“

Talve saabudes nauditi lumelõbusid: maast-madalast oli Nansen tuntud osava suusatajana, missugune oskus tõi talle hilisemas eas palju kasu. Teiseks vendade Nanseni eriharrastuseks oli rändamine mägedes. Mida kõrgem tipp, seda ahvatavam! Ja Norra kaljud ulatuvad kohati kuni 2000 m üle merepinna. Tihti juhtus sellastel retkedel hädaohutlikke hetki, mis võinuksid hulljulgetele

poistele kurvalt lõppeda. Ühest säärasest jutustas vend:

„Hülgasime Jotunheimilt laskudes tavalise tee, eelistades järsku kaljuseina. Olin kõrgustest üsna uimane. Ületades järjekordset jääliustikku andis Fridtjof oma kepi mulle. Kuid paraku libises ta ise ja veeris — all ootava kuristiku poole. Nägin teda kahvatuvat, ent ei mõistnud teda kuidagi aidata. Viimsel silmapilgul surus ta käed-jalad tugevasti vastu jääd ja pidurdus nagu läbi ime!“

Uljaste seikluste risk karastas noort Nansenit ja varakult õppis ta astuma seal, kuhu enne teda vaevalt oli ulatunud inimjalg.

Kirg mägede suhtes kestis Nanseni vanemaski eas. Veel siis, kui ta oli juba tunnustatud õpetlane ja abieluski, lubas ta endale vahete-vahel seda nooruslikku rõõmu, laskmata end kohutada äpardusist.

*

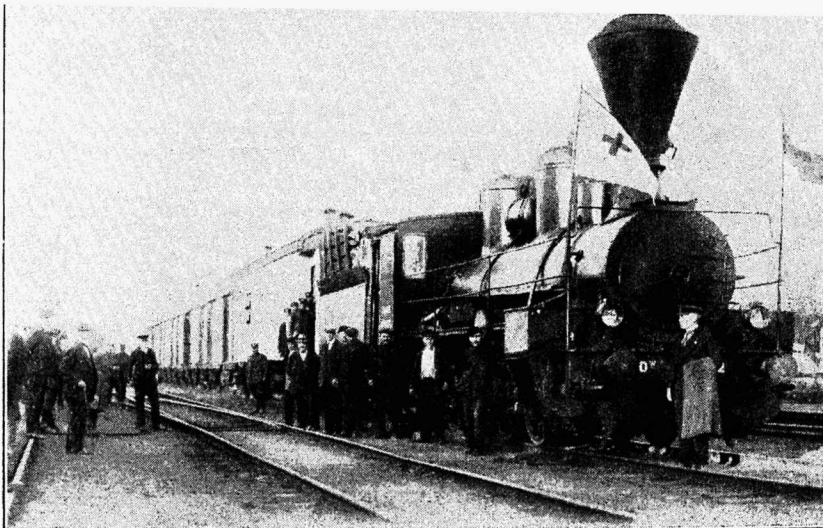
Ei olnud piire kogu maailma imetlusel, jälgides Nanseni muinasjutuimekena tunduvaid reise polaarvöös: suuskadel risti läbi Gröönimaa, „Framil“ üle jäämere, ainsa kaaslasega koerte poolt veetavatel saanidel põhjapooluse poole.

Kui sageli vaatas Nansen seejuures silma surmale! Sõites jääpangal, viibides rändavate jäämägede vangistuses, mis ähvardasid rusuda puruks kõik ettejuhtuva, heideldes jääkarudega, ujudes järele polaarmeres eemalduvale, kogemata vallandunud paadile, milles olid tema ja ta kaaslase viimsed elatustarbed ja jahiriistad, ja tuhandes sarnases hädahohus. Kuid, nagu nooruseski, ta tuli kõigist katsumisist tervelt välja. Oma „õnne“ eest võlgnes ta esijoones tänu oma karastatud võimetele. Külmaverelisus, kiire otsustamine, närvide ja lihaste täieline valitsemine, ettenägelikkus, hiiglaslik tahtejõud — need aitasid Nansenit.

Kuna ta reisikirjeldused on ka raamatu kujul kättesaadavad, ei puuduta me siinkohal neid pikemalt. Täheandame vaid niipalju, et ettenägelik saatus veeretis tema teele raskusi nagu ainult selleks, et ta isiksus kasvaks veelgi suuremateks, ajaloos enneolematuteks, ülesanneteks tulevikus.

On eksitus pidada Nansenit mingiks paa-
tunud „jää- või merikaruks“, nagu ta esineb paljude kujutluses. Ei, ta oli õrna ja tundelise hingega, vastuvõtlik muusikale, eelistav Schuberti nukraid laule. Ta oli meeoleoludeinimene, kuid millalgi ei suutnud silmapilgutajud nõrgestada ta terastugevat tahtejõudu. Oma tarvidustes ta oli vähenõudlik, lausudes

Nanseni abistamistöö leidis elavat vastukaja ka Eestis. Pildil Eesti Punase Risti abistamis-ekspeditsiooni rong Balti jaamas ärasõidu eel 23. augustil 1921. a.

ise: „Vähe tarvitada on parem kapital kui palju teenida. Iha viimase järele teeb inimesed sõltuvaiks ja seotuks, kuna jõud esimeseks loob vabu inimesi.“ Sõpradele oli ta parimaks seltsimeheks ja sageli äärmiselt vastutulelik võõrastelegi.

On endastmõistetav, et sellast heatahtlikku inimest rängalt vapustas puhkev maailmasõda. Kogu hingest kahetses ta seda mõtetut, hirmsat hävingut, mida sõda tõi kaasa Euroopale.

Rusuva neliaastaku kestes, mil lahinguväljadel langes miljoneid, rõhus Nanseni meeli luupainajalik õudus. Kuid ta oli harjunud masendavateski olukordades mitte kaotama oma teguvõimsust, mis pidi nüüd tulema kannatavale inimkonnale suureks kasuks. Kui pärast rahutegemist sajad tuhanded sõjavangid vaevlesid Siberis ega teatud, kuidas neid koju toimetada, oli Nansen selleks meheks, kelle hoole Rahvasteliit usaldas selle määratu ülesande.

Päästetööd tuli teha rasketes tingimustes. Siberis möllas metsik kodusõda. Iga päev hukkus tapvas kliimas sadu puudulikult toidetud ja kaetud vange.

Kuid Nansen sai asjaga siiski hakkama. Ta hankis vangidele toetust ja elatist, laevu nende äraveoks ja Moskva valitsuselt erironge nende sadamatesse toimetamiseks. Ja 19. mail 1920 asus Narvast Swinemündesse teele esimene saksa vangide transport. Sama aasta novembris võis Nansen teatada Rahvasteliidule, et 150.000 on juba koju saadetud.

Nähes Nanseni ettevõtte õnnestumist pani Rahvasteliit temale ka nende pagulaste käekäigu korraldamise, kes ei võinud poliitilistel põhjustel tagasi pöörduda kodumaale. See käis algul peamiselt Venemaalt põgenenute kohta, kelle arv ulatus poole miljonini. Kõigile tuli luua välismaal elamis- ja teenistusvõimalusi. Teadagi ei olnud see kerge.

Kuid needki suurteod osutusid vaid eelmänguks Nanseni elutöö võimsale lõppakordile: vene näljahädaliste abistamisele.

1921. a. juunis kõlas hädahüüd Venemaalt: kuulus kirjanik Gorki palus maailmalt abi maad ähvardava ennenähtamatu näljahäda vastu.

Abipalve leidis vastukaja. Sama aasta augustis kutsus Rahvusvahelise Punase Risti president Gustav Ador Genfi kokku konverentsi, kus oli esindatud 12 riiki ja 48 heategevat ühingut, et nõu pidada Venemaa abistamise üle.

Nansen viibis tol ajal Norras puhkusel. Pöördudes ühel päikesekullasel hilissuveõhtul tagasi autosõidult mägedesse ootas teda kuhi telegramme. Genfi nõupidamine palus teda võtta endale abistamistöde juhtimise Euroopas, kuna Ameerikas loodeti seda Hooverilt, pärastiselt riigipresidentilt.

Nanseni oli alles pooleli sõjavangide koju saatmine. Peale selle kavatses ta uurimisreisi Kesk-Aasiasse. Raske südamega tuli tal loobuda oma lemmikplaanist. Südame-tunnistuse hääl ei lubanud tal toimida teisiti. Kus häda oli nii suur, ei tohtinud temataoliste kogemustega mees jääda pealtvaatajaks.

Vene valitsuse teatel ähvardas umbes 30 miljonit inimest Volgast Kaukaasiani näljasurm. Nende toitlustamiseks vajati nii palju vilja kui jõuab vedada 8000 rongi, igaühes 50 vagunit. Venemaa ise suurtis sellest anda ainult poole, teine pool tuli koguda Euroopast ja Ameerikast.

9. septembril 1921. a. — täpselt 25 a. pärast „Frami“ naasmist polaarvetest — kuuldi Nanseni mehiste häält kõnelemas Rahvasteliidu täiskogu istungil Genfis 30 miljoni näljahädalise nimel. Ta ütles muuseas:

„Ühendriikides mädaneb nisu, kuna farmereil pole seda kuhugi müüa; Argentiinas on maisi sellases külluses, et sellega köetakse

vedureid. Ja palju laevu seisab Euroopa sadamais, neil puudub vedu — tarvis on ainult tahet aitamiseks ja see osutub võimalikuks, kui seda teha kiiresti.“

Ta nõudis energilisi samme, kuna muidu jõuab kätte karm vene talv, mis halvab liiklemisteid ja takistab tarviliste vedude teostamist. Abi teostamiseks vajab Nansen 5 miljonit naelsterlingit, s. o. — tema enda sõnadega — niisama palju, kui kulub ainult ühe moodsa lahingulaeva ehitamiseks. Kuid juhatus see, mida Nansen kartis: otsustamine lükati edasi. Häda aga ei annud oodata.

Tuli otsida abi eraviisil. Ja tõesti: maailma südametunnistus ei maganud — see ei uinu kunagi — suurel hulgal voolas kokku heldeid annetusi: raha, arstimeid, elatisvahendeid. Vähemadki riigid ei keelanud oma abi. Hooveri organisatsioon pidas ülal 3 milj. nälgijate kannatanud last, Inglise lasteabi toitis 250.000 last. Nansenil õnnestus Varssavis osta odavat poola vilja. Vajaliste eeltööde järele tõttas ta koos kolme lähema kaastöölisega näljapiirkonda Volga ääres. Seal nähtu ületas tema halvimadki kartused.

Näljahäda põhjustas põletav põud Volga orus, kunagises Euroopa viljasalves, mis oli nüüd muutunud lausa kõrveks. Miljonitel talupoegadel ikaldas lõikus täieliselt. Häda-ga olid söödud kõik koduloomad, ka koerad ja kassid. Küünidel ja elamutel puudusid kartused: õled olid tarvitatud toiduks nii veistele kui ka inimestele. Jahvatati kuivi lehti ja puukoort, et valmistada leiba.

Tänavad küldes ja linnades olid tühjad. Astudes üle majaläve võis näljast nõrkenud perekondi leida põrandal lebamas. Kes omas veel kübetki jõudu, läks teele, et otsida toidupoolist, kuid maa oli tühi ja paljas ning tuhanded rändajad nõrkesid tee veere. Kodutuid, metsistunud lapsi hulkus suurte parvedena mööda maad ja talupojad tulistasid neid kui hunte... Liig mannetud on sõnad, et kirjeldada kohutavat aega, kus näis kuhjuvat kõik, mis maailmas on kolemat.

Põrutavaimaks elamuseks Nansenile oli see, et elatisvahendeist, mis tal oli kaasas, ei jatkunud alati kõigile lapsukestele. Nii suutis ta kord ühes linnas toita ja abistada ainult viitsada väetikest, kuna ülejäänud tuhat langes ohvriks piinarikkale surmale.

Telegrammi telegrammi järele saatis Nansen Euroopasse, et ergutada rahvaid aitama. Kui aga abist ikka veel ei piisanud, tuli Nansen uuel aastal ise, külastas kõiki suurlinnu ja kõneles rohkearvuliste pealtkuulajate ees mõõtmatus viletsusest Venes, koputades südameustele, et need avaneksid helduses.

Ettekande lõpul näitas ta omavalmistatud valguspilte näljahädalistest, lastes neil kõnelda oma hirmsat keelt, kusjuures ta mehine kindel hää sageli katkes liigutusest.

Ja nii kõneles ta ühel veebruariohtul ühes Stokholmi kirikus, kuhu olid tulnud teda kuulama kuningakoja liikmed kroonprintsiga eesotsas, riigimehed ja töölisjuhid:

„Ma ütlen seda nüüd ja saan alati ütlemä: kes on näinud nälgivaid paluvate silmadega vene lapsi, ei suuda iial unustada nende pilku! Päästke Venemaa!“

Ütles nõnda, ja kuna publik tõusis ja avaldas talle austust, tõttas tema juba välja öösse, kus ootas teda auto, mis pidi ta viima teisele koosolekule.

Ent kaugel idas lamasisid laiad vene lagendikud kesk jäist rahu. Seal muutus ikka vaiksemaks: laastavale näljale seltsisid taudid.

Ja kuigi Nansen misjonireisil oli hiilgavaid tulemusi, kuigi abisummad kasvasid järjest ja suurriigidki ei keelanud enam oma toetust — oli abi paraku jäämas hiljaks.

Jões ja kanalid olid ammu jääkattes, raudteed viletsas seisukorras, paljud raudteelased haigestunud. Küldes puudusid hobused jahu kohaleveoks jaamadest.

Kuigi näljast hukkus ligikaudu viis miljonit inimest, päästsid need kaks meest — Hoover ja Nansen — oma ettevõtlikkusega ometi niisama palju inimesi kindlast surmast kui neid hukkus maailmasõjas.

Taudide vastu organiseeris abi Rahvusvaheline Punane Rist. 30.000 välismaa üliõpilase kaasabil pandi töödele piir. Terveid apteekide saadeti küldesse, arstimeid ja instrumente koolidesse. Selgi alal osutus ligimesearmastuse töö võidukaks.

Kevadel hoolitses Nansen selle eest, et talupojad saaksid seemnevilja, muidu puhkenuks sügisel uus näljalaine. Ka võimaldas ta neile saada laenu kariloomade ostmiseks. Alles sügisel 1922. a. lõpetas ta oma õnnisriikka töö. Raske oli see olnud — tema kolmest lähemast abilisest oli kaks surnud tüüfusse ja kolmas haigestunud elukardetavalt. Nansen jäämeredel karastatud tervis püsis tammena murdumatult — kuid ta juuksed olid läinud Venemaal halliks.

Jüulikuus 1922 annetati talle suure ligimesearmastuse töö eest Nobeli rahuauhind — 130.000 krooni. Päev hiljem annetas talle niisama suure summa daani kirjastaja Erichsen. Nansen kinkis selle raha — kokku 34 milj. senti — heategevaks otstarbeks. Nii seisab ta aukohal nende pikas reas, kes „kõige enam või paremini on kaasa aidanud rah-

5.

Öökull, kelle lemmikpaigaks pimedail sügisööl oli linnusekünkal kasvav põline hiidetamm, jõudis tagasi tuttavale oksale. Ta oli pahuras tujus. Mis nad, maidad, jandavad ööselgi siin künkal, ei lase rahulikult mõtiskella ega ajaviiteks huigata! Noh, nüüd loodetavasti saab rahu!

Agahirmunult pidi ta uuesti lendu tõusma ja hoopis kaugele metsa pagemas, sest...

Künka jalal kasvavate tihedate lepapõõsaste vahel sahistasid ja sosisitasid juba hulk aega saladuslikud tumedad kogud. Siis aga korraga langes linnusele suure rabinaga kivirahe ja koldaid hääli tehes jooksid need kogud üles.

vaste vennastumiseks“, nagu kõlavad sõnad Nobeli testamendis.

Kui Nansen 1930. a. maikuus suri, leinas teda mitte üksnes norra rahvas, vaid kogu maailm.

Tema muldasängitamise päeval kogunes Oslo noorsugu langetatud lippudega ülikooli ette, mille aulas puhkas selle põrm, kes neile kogu oma pika viljaka elu kestes oli lakkaamatult annud ülevat eeskuju mehisuses, julguses ja inimsuses.

Oma leinakõnes ütles Oslo ülikooli rektor Laeland:

„Võib-olla hindab tulevik selle mehe tööd veelgi kõrgemalt kui see praegu on võimalik!“

Ja tänavu — kaheksa aastat hiljem — tuli teade, et Nobeli rahuauhind 1938. a. eest on määratud Nanseni-komiteele.

Mis ülesanne on sel komiteel, mille Nan-

„Verise Käpa Ordu on siin!“ ragistas Karlutt murdumisel oleva häälega. „Teeme puhta töö siin linnusel!“

„Kõik magedad vennad maatas, armu ei anta!“ põrutas Juss, kuna Mihkel, kelle kurgus kibeles vihanutt, kahjurõõm ja hirm segamini, lisandas pisut häbelikult kõlava hüüde:

„Teeme paipoistele täitsamehe-pai!“

Kuna kõik jäi vaikseks ja vasturünnakut ei järgnenud, asuti põõsaid ja puudetaguseid läbi otsima. Saaks need neetud paipoisid kätte, tuuseldaks neid pisut, mis nad jandavad oma VePeKa'ga ja koguvad õpetajailt kiitust. Saaksid natuke õpetust, küllap siis jätaksid üleõla vaatamise neile, kes mõnikord oma vempudega „vahele jäävad“! Poiste silmis põles kättemaksuha.

sen ise asutas ja mille asukohaks on Genf, Rahvasteliidu pealinn?

Teame, et tänapäevalgi on kõikjal palju põgenikke, keda nende kodumaal taga kiusati nende usu, rahvuse või ka selle pärast, et nende töökspidamised pole kooskõlas kodumaal kehtiva korraga.

Kõigi nende tagakiusatute saatust püüab leevendada Nanseni-komitee. Kahjuks oli see määratud Rahvasteliidu poolt likvideerimisele veel käesoleva aasta lõpuks. Seal aga saabus rõõmusõnum Nobeli auhinna määramisest — ja ligimesearmastuse töö võib jatkuda.

Nii ulatub suure norralase õilis eeskuju üle surmavalla võimuse, kutsudes kõigi maade tulihingelisi noori tegutsema samasuguses tõearmastuses ja sallivuse vaimus kui see oli omane talle endale.

Rex.

Lõõtsutades kogunesid poisid veeli-
vaevalt leegitseva lõkke juure. Vaen-
lased on kadunud!

„Eh-eh-hee,“ irvitas Karlutt, „sihu-
kesed need „vahvad poisid“ siis ongi!
Hirmuta pisut, ja juba lippavadki nad
minema!“

Mihkel oli mõttes. „Ei usu ma seda
Olevist ja teistestki, et nad ära põgene-
sid. On nad mis nad on, aga ega nad,
maidad, arad küll ole! Küllap nad meile
mingi lõksu septsesid — tuleb olla ette-
vaatlik!“

„Nemad nüüd mingit lõksu!“ põlas-
tas Juss. „Jooksid ära ja asi vask. Pas-
toi, nad pidid ju ööseks jääma Välja-
mäe heinaküüni...“

Karlutt lasi kuuldavale tugeva vile.
„Õige, seal heinte sees nad kindlasti
võbisevad. Hurraa, võidame rünnakuga
heinaküüni ja tassime põgenikud välja!“

Mihklile see mõte ei paistnud ole-
vat vastuvõetav. „Ära ikka mine pime-
dasse küüni! Kui nad on seal peidus,
ega me siis kergesti pääse, kui läheme
neid välja tooma!“

„Pimedasse küüni,“ osatas Karlutt,
„misjaoks ma tuletõrjepidult need tõr-
vikud näppasin? Süütame põlema, ja
siis vast see õige rünnak lahti lähebki!“

See ettepanek meeldis teistele. Vae-
vu hõõguval tuleasemel süüdati tõrvi-
kud ja nüüd läks tontlik jooks tõrvikute
valgusel künkalt alla jõe kaldal mustava
küüni juure. Küüni lähedal oldi ette-
vaatlik — mine tea, millega vastased
mõtleavad tervitada! Kui aga küünist
midagi kahtlast ei kuulnud, muutusid
ründajad julgemaks. Hüpati küüni ja
teostati heintes põhjalik läbiotsimine.
Pettumus oli suur, kui siitki kedagi ei
leitud.

Juss ja Karlutt ronisid kirudes väl-
ja. Mihkel tahtis olla eriti agar ja jäi
veel heintesse tuuseldama, endal väike
salahirm südames: kui nüüd äkki ta en-

dised kambakaaslased kusagilt välja
hüppavad ja ta õnneks võtavad!

Korruga murdus Mihkli jala all hein-
tes kuiv oks terava praksatusega. Sel-
lest kokkus poiss niivõrd, et ta põlved
läksid nõrgaks ja leegitsev tõrvik kuk-
kus heintesse.

Kuivad heinad võtsid tuld ja mõne
hetke pärast muutus küüni sisemus
verevaks leekidemereks. Mihkel jõudis
veel viimsel hetkel välja hüpata.

... vaadati värisedes kahjutuld

Tulistjalu lippasid äsja veel nii sõja-
kad poisid kaugemale metsa. Seal jääd
seisma ja vaadati värisedes, kuidas tae-
vafoon muutus üha punasemaks. Kah-
jutule kumas muutus tontlikult vere-
vaks ka linnuseküngas ja põlistammede
siluetid näisid ähvardavalt viipavat
värisevate põgenike poole. Eemal ale-
vikus hakkas undama alarmisireen ja
kõik ümbruskonna koerad näisid valju
haukumisega tahtvat üldist häiret toe-
tada.

6.

Kahjutule ulatus kujunes suuremaks
kui poisid teadsid arvata. Metsi möö-

da õnnetuspaigast kaugemale hiilides muutus „Verise Käpa Ordu“ meel varsti reipamaks. Hääles värises küll veelgi jubedust ja hirmu, aga seda oli tarvis vahvasti varjata. Ja Karlutt katsuski praalida:

„Mõni mõis nüüd see küüniloks ja mõni koorem heinu!“

„Jah, ons Väljamäe-veral rahapurust puudus!“ toetas ka Juss.

Mihkel aga vaikis süngelt. Ta süda valutas, kurgus seisis nagu mingi tüütu tropp ja põlved kippusid ikka värisema. Ehkki ta kramplikult hoidus tagasivaatamisest, kummitas ta silmade ees jube tulekuma. Oli mul nii kibedasti vaja neid õunu näpata, nurises ta endaga. Suutnuks ta selle himu maha suruda, oleks ta praegugi VePeKa täisõiguslik liige ja kõik halvad seiklused jäänuksid tulemata!

Õnnetusekohal kestis meeleheitlik võitlus tulega kogu öö. Tuletõrjujad jõudsid küll üsna ruttu kohale, aga pritsi transporteerimine võttis korraliku tee puudumise tõttu aega. Kui prits jõuti jõekaldale tegevusvalmis seada, oli heinaküünist veel vaid suitsev tuhahunnik järele jäänud. Nüüd aga alles algaski tuletõrjujail kibedaim töö. Põuase hillisuve tõttu oli metsa kuiv kui tohik. Oma suurimaks ahastuseks märkas Väljamäe peremees, et leegid haarasid küüni taga kasvavat noort metsa, mida hoiti silmaterana.

Tuletõrjujad ja muu õnnetuspaigale rutanud rahvas töötas ennastsalgava vaprusena. Metsa raiuti laiad sihid ja kaeveti sügavad kraavid, et vältida tule edasitungimist. Noored vaigused puud põlesid raginal, suits oli hingemattev. Suurimat agarust osutas kustutamistöö professor Mandre koos üliõpilastega. Neil oli oma hirm: tuli ähvardas tungida linnusekünkale. Kui tules häviksid muinsuskaitse alla võetud hiidetammed

Meeleheitlik võitlus tulega kestis

ja saaks rüüstatud kaevamiskoht — milline õnnetus see oleks teadusele!

Päike oli juba kõrgel, kui tule edasitung lõplikult pidurdati. Oli ka ülim aeg, sest oja, milles kestva põua tõttu vett ennegi oli hoopis napilt, oli tulkahjupritsiiga kuivaks pumbatud!

Nüüd alles saadi mahti arutella, kelle süü läbi sellane õnnetus võis juhtuda. Väljamäe peremehele meenus, et ta lubas VePeKa poisile küünis ööbida. Pagan poisid, sülitas ta, kes võinuks neilt oodata niisugust notsutempu! Ei tahaks seda kuidagi uskuda neist poistest!

Teisalt avaldati arvamist, et küllap poisid hakkasid küünis salamahti suitsu tõmbama ja nii see tuligi. Kui tuli läks lahti, siis lippasid hirmunult metsa.

Olevi ema, kes ka oli kahjutule kohale rutanud, vaidles niisugustele oletustele kaljukindlalt vastu. Olev ja ta sõbrad suitsetavad salaja — see ei saavat kuidagi olla usutav. Ema oli selle koleda öö jooksul juba palju valu läbi elanud. Esmalt teda valdas meeletu hirm, et poisid on jäänud põlevasse küüni. Kuna aga küünirusede põhjali-

kul läbiotsimisel midagi ei leitud, mis seda kartust oleks põhjustanud, hingas ta kergemalt. Nüüd aga sellane häbitav kahtlustus tema alati nii tublile pojale, kes pealegi oli teiste poiste juht! Häbitunne üha suurenes, kui professor Mandre väga pahaselt väitis:

„Näisid olevat tublid poisid. Nüüd aga leian, et nad on mu usaldust kurjasti tarvitanud. Hiietamme juurte aluse salapärase märkidega kivi on nad välja veeretanud, koobas on mulda täis varisenud... Äh seda ulaklikku tänapäeva noorust!“

Konstaabli organiseerimisel korraldati metsas ulatuslik haarang, et põgenikud leida ja lähemaid teateid saada kahjutule tekkimisest. Põgenikud leiti küll, aga need polnudki otsitavad, vaid hirmust värisevad vaesed Verise Käpa Ordu liikmed!

Poisid töinasid valjusti, kui konstaabel alustas ülekuulamist. Siis aga jutustasid nad siiralt, kuidas lugu juhtus.

Tekkis uus probleem: kuhu on siis kadunud Vahvate Poiste Kamp? Küünis neid ei olnud, nagu selgus Mihkli nutusest tunnistusest, koju pole neist ka ükski jõudnud, kuigi nad on sealt juba eile õhtust saadik ära.

Katsuti teha igasuguseid oletusi. Olevi ema pöördus kõrvale ja pühkis silmi — häbi ja teotust nende ausale perekonnale! Mis ütlevad Olevi kaaslaste vanemad!?

7.

Uldise arutluse hulka kostis äkki ühe vana tuletõrjuja imestav hüüd:

„Issa ristike, vaimud päise päeva ajal!“

Kõik pöördusid vaatama. Oja järsust kaldast ronis üles Olev — üleni porine ja mullane. Ta astus vankuvail sammel lähemale ja langes ema käte vahele. Kahvatud, poriga määrdunud

huuled sosistasid peagu hääletult: „Ema, emakene“, ja siis kaotas poiss teadvuse.

Kiiresti toimetati kohale tuletõrje esmaabipaun ja professor Mandre asus poissi toibutama. Varsti Olev avaski silmad ja nägi enda ümber palju uudishimust põnevil nägusid.

Ema silitas poja poriseid juukseid ja ütles vaikselt:

„Jutusta, poisu, jutusta, kui suudad, mis juhtus.“

„Aidake... enne... mu kaaslased... oja põhjast välja...“ rääkis Olev nõrga häälega.

Ojas, kuhu oli juba pisut vett kogunenud, lamasid meelemärkuseta olekus Vahvate Poiste Kamba teised liikmed — Endel, Tiit ja Andres. Anti kiiresti neilegi esmaabi, ja mõninga aja pärast istusid nad neljakesi nagu vaesed porised paganad linnusekünga jalal, ümber uudishimulike tihe parv.

Siis hakkas Olev väsinult jutustama:

„Õhtul... mängisime linnusel... Pugesime tamme alla koopasse... et teisi üllatada. Et paremini mahtuda, veeretaskime ühe kivi kõrvale, ja... korraga kadus maa meie alt... Langesime alla sügavusse ja mulda sadas suure robinaga meile kaela. Huu, see oli jube...“

Tükk aega olime uimased. Siis katsumise üles ronida, kuid selgus, et auk, millest läbi kukkusime, oli mulda täis varisenud... Olime elavalt maetud... Hakkasime nutma ja töinasime hulk aega. Siis põrutasin päris südametäiega läbi nutu, et kas me VePeKa polegi võimis! Kobasime pimeduses ja leidsime, et koopa ühest seinast algas mingi käik...“

„Ah-haa!“ hõiskas juubeldavalt professor Mandre vahele.

„Mis on, härra professor?“ päris Olev.

— „Jutusta edasi, poisu, jutusta edasi,“ nõudis professor kannatamatult.

Eemalt hakkas paistma valgus

„Kobasime siis seda käiku mööda edasi. Roomasime ja komistasime. Siis läks käik allamäge, ja nii kõrgeks, et võisime juba püstigi tõusta. Aga tuli uus häda — edasi ei saa, sest käik läks otse vette. Sulistasime sealgi, aga mida rohkem edasi, seda sügavam. Siis ei osanud me enam midagi teha. Hüüdsime, karjusime, töinasime, kuni viimaks jäime jõuetult norutama...

Hulga aja pärast märkasime, et vesi hakkas alanema. Alanes ja alanes. Hakkasime edasi minema, paterdasime läbi pori... Hõiskasime rõõmu pärast, kui nägime, et eemalt hakkas paistma valgus. Lõppeks tulime välja selle suure lepa juurte vahelt, kust ma sageli olen vähju püüdnud...

„Eks see ole meie meeste teene, et te välja pääsite,“ rääkis tuletõrje peamees naerusui, „meie ju selle oja kuivaks pumpasime!“

Seda juttu polnud aga kellelgi mahti tähele panna, sest kõikide imestanud pilgud pöördusid professor Mandre poole. Mis on juhtunud temaga, selle auväärse ja alati nii tasakaaluka mehega? Tantsib ja hõiskab nagu hullunu!

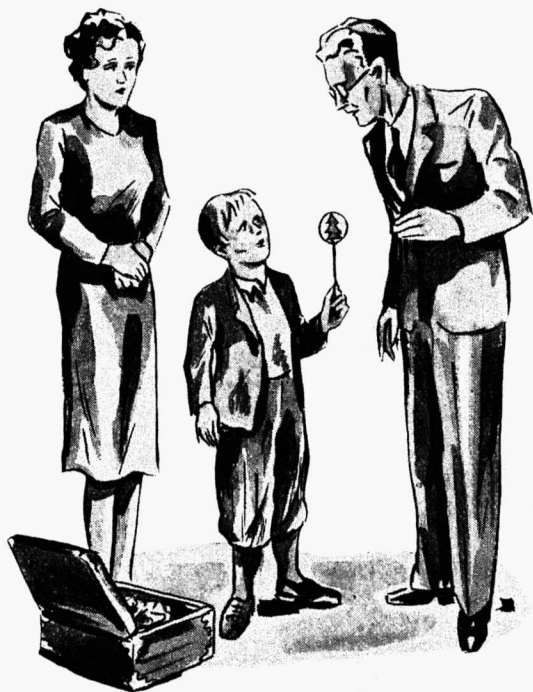
Siis tuli ta poiste juure ja ütles, hääles ärev värin:

„Poisid, kas te ise teate ka, et olete teadusele teinud suurima teene, mida võib kujutella? Linnuse saladus on lahendatud! Aastaid olen murdnud pead, kuidas muistne vahva vanem Vambo pääsis piiratud linnusest — nüüd on see selge!“

Nüüd meenus Olevile veel midagi: „Härra professor, käigu põhjast pori seest leidsime ühe rautatud kasti. Loomulikult annan selle teile, sest maa seest leitud asjad on muinsuskaitse all, nagu koolis räägiti.“

Professor Mandre käed värisesid, kui ta roostetanud kasti püüdis avada. See aga ei õnnestunud nii hõlpsasti. Toodi kirves, millega murti kaas lahti.

„See on mu elu sensatsioonilisim ja õnnelikem päev! Selles kastis on vanem Vambo aaretekogu. Näete, sõbrad! Professor tõstis kõrgele hõbedase eseme, mil oli sõõriga ümbritsetud kuu-

„See on Vambo õuemärk.“

se kuju. „See on vanem Vambo õue-märk!“

„Imelik,“ muutus Olevi ema mõtli-kuks, „mäletad, Olev, sellane olnud ka meie talu märk juba vanast ajast, nagu vanaisa rääkis... Ühel õllekannul veel praegugi sihuke märk. Ja sellest meie nimigi olevat Sõorkuusk!“

Professor pani seda juttu kuuldes käed kõrvadele ja ütles pead raputades:

„Ei-ei, säästke mind nii paljudest üllatustest korraga? Teie nimi Sõorkuusk!? Ja teie talu märk sõõriga ümbritsetud kuusk? Ei-ei, ei-ei!“

Külamehed vaatasid imestunult, üliõpilased hakkasid kartma, et professor on tõesti hullunud. Siis aga kogus ta end, läks Olevi juure ja ütles pühali-kuks:

„Oled veel noor, et seda kõike täieliselt hinnata, mis siin täna sünnib. Hakan uskuma Saatust, mis nii imeväär-selt minu elutööd, minu uurimusi on la-

hendanud. Noormees! Kas tead, kes sa oled? Oled selle linnuse omaniku, vahva vanema Vambo, järglane! Kas-va oma suure esivanema sarnaseks!“

Olev seisis tummas imestuses. Pro-fessor müksas teda naljatades, endal liigutuspisarad silmas: „Noh, porine va-nem, võta oma väed kokku!“

Nüüd kargasid Endel, Tiit ja Andres Olevi juure ja tõstsid ta karjudes üles. „Elagu VePeKa, elagu VePeKa!“ kai-kus pühapäevahommikus vaikus ja noorte seiklejate juba kuivada jõudnud riideilt lendas poritükke laiali. Üldise juubelduse katkestas küünisüütajate, vaeste patuste, salga häbelik seleta-mine:

„VePeKa poisid, meie otsustasime Verise Käpa Ordu likvideerida. Taha-me nüüd ka täitsamaks hakata, ehk pas-sime siis ka teiega koos Vambo jälge-des kõndima...“

(Lõpp.)

Jõululaupäeval

Kogu päeva olid virgad:

Mäidu, Lüisi, tillu Tõnn.

Õhtu saabub lembe, kirgas,

Jõuluõhtu — laste õnn.

Lüisi ei saa tööta läbi:

Käsi vajab jõulusööki.

Mäidulgi on seista häbi —

Kütet palju nõuab köök.

Üle kõige vaeva, hoole,

Hilju astub õhtu jalg.

Kirik kauge — sinneraude

Tee viib hämaruse all.

Tilisevad aisakellad,

Kuused lumikatte all.

Tähesilmad õrnad, hellad,

Tüüne rahu üleval.

Kirik särab, küünlatuled,

Vaikne palve, lauluviis.

Ingel kõrgest taevast tuleb,

Inimestel ütleb siis:

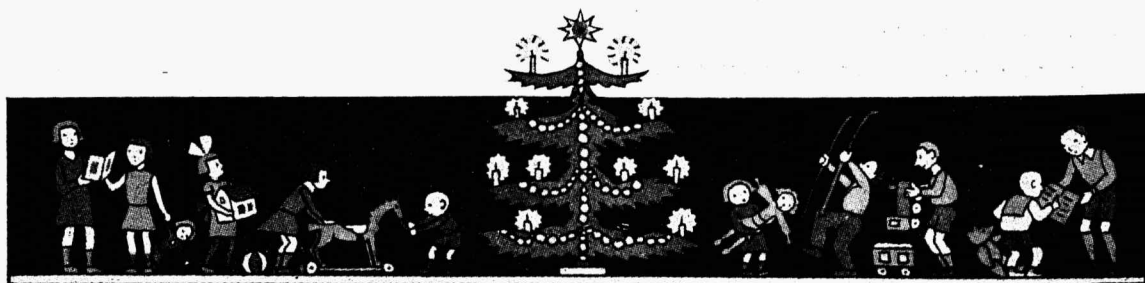
„Maa peal jälle rahu, olgu

Inimestest hea meel;

Õnnistus nüüd ligi tulgu

Rõhutuile maisel teel.“

J. P a l m.

Reisikirjad

Egiptusest

(Järg)

III. Memfis. Sakkara. Gise.

Kiirrong läbib 209 km pika Aleksandria-Kairo vahelise tee 3½ tunniga, kuid siiski on see lühike reis pisut väsitav: sõit mööda Deltat pakub silmadele palju uut ja huvitavat, jaamades aga ka kõrvadele midagi „vanast heast ajast“ hästitutut: kellalööke ärasõidu signaaliks. Kui Delta roheline filmilint lõpeb, olemegi Kairo avaras jaamas, millest väljudes kolm asja annavad end kohe tunda: õhu kuumus, tolm ja kisa-kära tänavail.

Õigupoolest peaksin teile nüüd oma praegust peatuskohta kirjeldama, kuid tunnen seda veel liig vähe, ja seepärast jutustaksin teile meeleldi eilsest väljasõidust püramiidide väljadele.

Juba kell 6 hommikul istume autos, et alustada teekonda.

Suurlinna tänavad on veel rühjad ja vaiksed, vaid siin-seal askeldab keegi oma poeukse või -akna ees. Tee viib meid üle Niiluse silla, mille lõpul kellegi kõrgel pjedestaalil seisev kuju on kaetud linaga. On see mõni avamata mälestussammas või on siin üldse kombeks riputada kujudele suvel tolmumantlid ümber? Ei tea. Ka Aleksandrias oli 2—3 kuju katte all.

Möödume toredaist ehitusist, hoolitsetud aedadega ümbritsetud villadest. Varsti oleme maanteel, kus tulevad vastu kaamelid ja eeslid — kõigil külgedel pikergused korvid melonite, arbuuside ja muu söödava kraamiga, mis arvatavasti veel täna peab linlaste laudadele ilmuma.

Õige pea pöördume paremale ja satume palmide, põldude ja banaaniipuude piirkonda. Kihutame mööda ka kanaleist, kus pühvlid kaelani vees mõnulevad. Imelikku pilti pakuvad nende liikumatult vee peal seisvad pead tugevate, selja poole pöördud sarvedega. Ainult silmad jälgivad meid apaatselt — ühtki liigutust ei tee need suured tööloomad meid nähes. Neil on vist pööraselt hea olla selles sogases vees.

Auto peatub. Tähendab, siin peab midagi vaatamisväärset olema. Kas see on ainult datlipalmimets, kus rasked kobarad ripuvad nii madalal, et peagu käega saab neid katsuda? Üksainus kobar

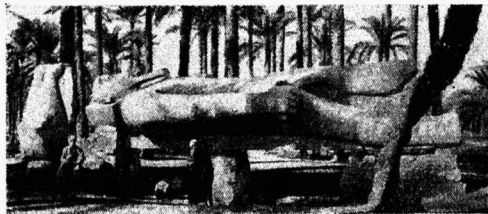
täidaks meie kartulikoti, igal palmil on aga 4—8 kobarat. Milline rikkalik saak, milline rikkus üldse! Või peatume banaaniistanduse pärast, mis on datlipalmimetsa kõrval? Laiade, pealt just kui lakitud lehtedega puud on veel noored, võrdlemisi madalad, kuid õitsevad juba ja mõnedel hakkab ka vilu kujunema. Ka lapsed, pruunid kui päränikud, räpased, viletsais riideis, ei võinud põhjustada meie peatust. Näd manguvad kohe bakšiši — raha — kes siis selleks autost välja tuleb? Kui meil oleks olnud niisama palju piastreid kui siin on datleid ühes kobaras, oleksime nende väikestele kindlasti rõõmu teinud. Nüüd aga meenutasime lord Crameri üleskutset turistidele — mitte demoraliseerida rahvast bakšiši andmisega ja kaasa aidata selle vana ja vastiku kombe väljarookimisele, andes tasu vaid tehtud töö ja nähtud vaeva eest. — Me talitsimegi sellekohaselt, see oli meile ju kasulikum.

Elektrilöögina tabab minu kõrvu sõna „Memfis“. Eemalseisev juht lausub seda, ja ma näen teda teemas laia žesti. Memfis... Nüüd tean, miks me siin peatume, ja ma ruttan seltsiliste juure.

Siin palmimetsa kohal on kord asunud vana Egiptuse pealinn. Egiptlased püstitasid vaid jumalate ja oma muumiate jaoks püsivast materjalist monumente. Oma elumajadeks tarvitasid nad õhus kuitatut telliskive. Arusaadav, et 5000 aasta pärast neist pole jälgegi. Aga templeist? Araablased, vallutanud Egiptuse ja asutanud uue linna — Kairo —, olid rõõmsad, leides läheduses valmisraiatud ehitusmaterjali — sambaid ja kive. Kohale jäänud on neist vaid mõni kivihunnik. Kuid... kuid... Me sammume edasi ja näeme äkki hüiglaslikku graniitkuju lamamas palmide all. Tal puuduvad põlvist saadik jalad ja vasak külg on rikutud — vist kauaaegsest vees olemisest. Ta meenutab käsna. Kuid üldiselt on kuju hästi säilinud. Lastekari on meiega kaasa tulnud. Üks poiss on kuju näo peale roninud ja istub seal lohakas poosis. Ta näib kärbsena hüiglase põsel. Kes on see hüiglane? Sõnakehv juht lausub vaid: „Ramses II.“ Ta arvab vist, et 19 ja 20 dünastia kaheteistkümnest Ramsesi-nimisest vaarast igauks meist tunneb kõige populaarsemat — Ramses II-st —, ja ei anna pikemat seletust.

Sõit läheb edasi. Palmimetsadele järgnevad jälle puuviljapõllud, ja siis näen paistvat kauaoodatud Egiptuse kuldraamistist — kõrbe. Ta tõuseb meie ees, ja noateraval joonel, mis on tõmmatud särava sinise taeva ja kullakarva kõrbe vahel, kerkib üksik püramiid — üks Egiptuse esimesi, vanimaid — ast m e p ü r a m i i d.

Arvatavasti on Egiptus nüüd hästi valitsetud. Napoleon olevat ütelnud, et hea valitsemise juures Niilus tuleb kõrveni, halva valitsemise juures aga

Ramses II kuju

Püramiidid on üksikuist kivimürakaist

kõrb Niiluseri. Nüüd võisin veenduda, et kõrveni on Niilusest hea tükk maad.

Ärevus valdab mind, oodates eelseisvat sõitu läbi kõrve, ja ma jälgin tähelepanelikult teed, et teadlikult üle elada huvitavat silmapilku, kus kultuurmaa lõpeb ja algab kõrb. See piir on selge ja terav: ühel pool piiri on liiv, teisel pool — rohi. Ei mingit üleminekut, ei mingit rohelist ja kollast segunemist.

Vaevalt olid auto tagumised rattad üle selle joone veernud, kui kõlas raksatus: oli lõhkenud kumm. Me väljusime, sest tuli oodata, kuni vigane on parandatud. Mina aga ei võinud jääda tegevusetu ootama: astmepüramiid näis mind kutsuvat ja meelitavat ja ma lahkusin seltskonnast, et minna ta hüüde peale mööda kõva rada, mis viis tema suunas läbi pehme liiva.

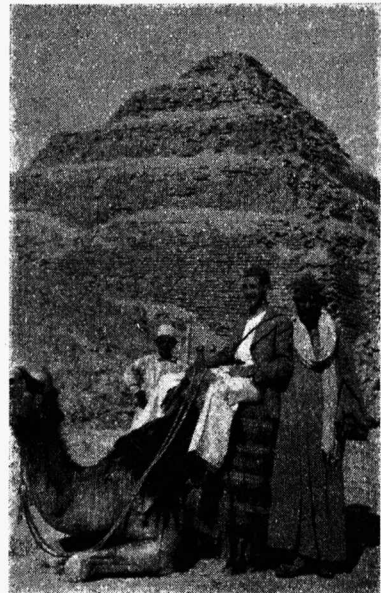
Oli see nüüd päikesekiirte mõju või mingi teine põhjus, kuid äkki tundsin, et mu harilik flegma oli kadunud, et mu jalad olid kui tiivustatud ja et mind valdas ülev meeleolu. Püramiidid, kõrb ja — mina... Ma sammusin ruttu ja kergelt, ja oleksin tahtnud peatamata ikka edasi minna, läbistades seda ääretut kõrbe, olgu ta nimi Liibüa või Sahara. Sinine taevas, kuldne liiv ja mina... Jumalik üksindus päikese säral... Raja läheduses lebasid valgekspleekinud konid. Need ei kohutanud mind. Edasi, edasi...

Ma pidin peatuma traataia juures, mis piirab suurt maa-ala püramiidi ümber. Siin teostatakse arheoloogilisi väljakaevamisi. See ootamatu takistus kustutas mu mänglemaloonud fantaasia. Ja nüüd... — ärge naerge — nüüd ma muutusin sentimentaalseks. Ma vaatasin otse püramiidile ja ütlesin talle: „Igivana püramiid, kes sa aastatuhandete vältel oled olnud rahvaste tulemise ja kadumise, vanade usundite kustumise ja uute ilmumise tunnistajaks, kes sa oled näinud maailma vallutajaid ja valitsejaid, nüüd näed alatasa uut liiki inimesi — turiste. Higi ja verd oled sa ka näinud, ainult üht sa pole kunagi näinud — merd! Ma tulen kaugelt põhjamaalt, väikesest noorest riigist, mille rannikul meri kohiseb, ja ma tervitan sind oma kodumaa keeles, mida sa ka vist pole palju kuulnud. Olen rõõmus sind nähes, olen õnnelik siin viibides, olen tänulik mind su juure toonud saatusele. Sakkara püramiid, kes sa ikka veel jääd püsima, kui ka mina juba põrm olen, võta vastu mu siirad tervitused!“

Kui seltskond minuga oli ühinenud ja ka auto oli kohale jõudnud, läksime kõrve tuiskliiva alt välja-kaevatud kuningas Zoseri ja ühe printsessi hauakambreid ning templeid vaatama. Päevavalgele on toodud mitmed kolonnid, saalid ja kivihunnikud. Püramiidi jala juures nägin liival väikese tumeda kivi-

kese. Võtsin selle kaasa mälestuseks. Ja veel midagi tõtsin üles ja ütlesin juhile: „Teie kinnitate, et Egiptuses pole enam krokodille. Kui vana võiks õige sel juhul olla see krokodilli saba ots?“ — Juht vaatas mu leiule, siis minule, ja küsis tõsiselt: „Kas te olete varem näinud teradest tühjakssöödud maisipead?“ — Ma vaatasin teravamalt seda krobodat „krokodilli saba otsa“ ja üldise naeru saatel lendas see kaugele üle traataia...

Äkki kõlas karje: „Beduiinid! Ja meil pole relvi!“ Õigus, paremalt ja vasakult kihutasid meie poole kõrvepojad kaameleil, kaugel nende taga ka mõned eesleil, kuid nende eesmärk polnud meid paljaks rõõvida. Saabunud meie juure, nad palusid meid viisakalt, aga väga tungivalt kasutada nende loomi pildistamiseks. Kes turistidest murraks traditsiooni ega laseks end kaameli või eesli seljas püramiidide juures pildistada?! Mina igatahes mitte. Juba tõmbaski keegi kohvipruun mees oma kaameli mu juure ning ütles talle paar meelitavat sõna, mispeale suur loom laskus põlvili. Nagu oleks see mul igapäevane asi, astusin ta juure, pistsin vasaku jala jalusesse, tõtsin parema, et seda võimalikult graatsiliselt üle sadula viisata, aga... ma polnud arvestanud selle laiust ning oma riietuse kitsust: mu jalg jäi pooleldi sadulale, pooleldi õhku. Pole nähtavasti kerge pääseda kõrgele kohale! Mul tuli ronida maha ja teiskordselt katsetada. Araablase kaasabil see õnnestus, ma istusin mugavalt ja vaatasin uhkelt ringi. Siis hakkas araablane kaamelile uusi märgusõnu andma, vist selles mõttes, et ega's sa siis siin igavesti põlvitada või, et võtku ometi rutem jalad alla. Kui sõnakuulelik kaamel tagumised jalad alla võttis, oli mul tunne, et libisen peatamatult üle ta pika kaela. Viimsel hetkel õnnestus mul haarata sadula toest kinni. Ma polnud sellest ehmatusest veel toibunud, kui kaamel ka esimesed jalad sirutas, ja mul tekkis silmapilk tunne, et lendan, lendan üle küüru ja libisen üle saba otse liivale. Kramplikult hoidsin aga toest kinni, nagu uppuja õlekõrrest, — rutemini kui suutsin mõelda oli kaamel juba püsti ja mina — oh ime! — siiski ta seljas, mitte liival... Oli tõesti tore istuda kaameli

Sakkara astmepüramiid (ehitatud telliskividest).

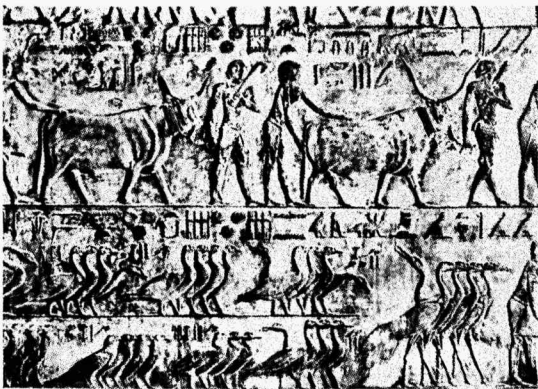
seljas, mugavasti ja kindlasti, ja ratsutada. Nüüd ma oleksin tahtnud tundide viisi ratsutada kaamelil, nii hea oli. Aga kus seda! Tuli paigal seista, et pildid õnnestuksid, ja kui need olid tehtud, tuli ronida maha ja lõbu eest tasuda, ja pealekauba anda ka bakšiisi... Lühike oli see lõbu, aga ta oli tööpoolest lõbu, ja ma oleksin annud pihutäie piastreid, et seda lõbu korrata ja pikendada, kuid aeg ei lubanud.

Ma armastan väga autosõitu, kuid siin, jätkates sõitu läbi kõrve, tundus mulle see komfortne liiklemisvahend stiilivastasena. Siin peaks ainult kaameli või eesli seljas ratsutama!

Vahepeal oli päike kaunis kõrgele tõusnud ja liiva soojus andis end läbi kingataldade tunda. Janu hakkas piinama. Selle kustutamiseks polnud aga võimalust. Teatud kergendust andis siiski huulte määrimine greeka pähkli suuruse egiptuse kibedavõitu sidruniga, mille koor on tumeroheline. Tõsta jalgu pehmet liivast osutus raskeks ja pilku heites kaugele Sakkara püramiidile ma ei suutnud uskuda, et vähem kui tunni aja eest mul paistis olevat meelitat kaduda kõrvesse ja rännata seal lõpmatuseni... Kui astusime serapeumis, lootsin maa-alustes saalides leida jahedust, kuid ka seal oli soe.

Serapeum. Mis tühja vaadata... Tühi ta oli praegu küll, õigemini — tühjad on nüüd sarkofaagid, kuid tuleb meeles pidada, et see siin oli kord vanade egiptlaste üks pühimaid paiku. Egiptuse vana-riigi pealinnas, Memfisis, asus ju kord Ptah tempel ja selle jumaluse püha loom oli härg Apis, must, valgete laikudega ja valge kolmnurgaga laubal. Pühal härjal olid head päevad. Ta eest hoolitseti, teda söödeti ja joodeti hästi ja ohvreid toodi talle ka. Tuli talle kord lõpp, siis oli üldine kurbus suur. Püha loom balsameeriti ja maeti suure pidulikkusega erilistes ruumides, mida me vaatlesime, käies läbi kõik pikad ja laiad koridorid, kus seisavad ühest graniitblokist väljaraiutud sarkofaagid. Siin piinas mind rohkem kui varem lootus mõista, kuidas inimesed võivad loomades näha jumalaid? Kasse ja koeri, krokodille ja härgi, linde ja putukaid on egiptlased jumaldanud — ometi polnud nad rumalad inimesed. Aga ka siin ei saanud ma vastust, ka nüüd ei mõistnud ma seda.

Sarkofaagid on kõik tühjad. Ühtki Apise muumiat pole neis enam. On nad ammugi varastatud, on nad kütteinena ära tarvitatud, on nad kuski muuseumis — ei tea. Vaaraod ehitasid oma muumiate jaoks püramiidide, suursuguste ja rikaste egiptlaste muumiad puhkasid väiksemates hauaehitustes. Liht-rahva laibad soolati ja lasti, enne matmist liivasse,

Egiptuse reljefkunst.

Suur sfinks Gise püramiidide väljakul. Sfinksi nägu on rikutud sõdurite püssikuulidest, puudub nina.

Sfinksi taga paistab Cheopsi püramiid (146,6 m kõrge). Samal väljakul on veel Chefreni ja Mykerinos'i püramiidid.

päikese käes kuivada. Hädakorral olnud muumiad heaks kütteinaks...

Me külastasime ühe vaarao õueametniku Ti hauaehitust ja see andis esimese suurepärase võimaluse tutvuda Egiptuse reljefikunstiga. Kui ma vana-egiptuse reljefide abc-d oleksin tunnud, oluaks Ti hauaehituse seinte pildiraamat mulle toredaks lugemisraamatuks ja ma võinuksin tungida vanade egiptlaste elu-olusse. Kui olla pisut harjunud egiptuse kunsti perspektiivi puudumisega ning inimeste figuuride kujutamiseviisiga (nägu, käed ja jalad profiilis, silm ja ülemine keha — otsevaates), näib kerge olevat kõike mõista ja kõigest aru saada. Igatahes peab imetlema peent tööd, reljefide loomutruudust, täpsust ja selgust. Isëranis kenad ja sümpaatsed on loomad ja linnud. Need reljefid vaimustasid mind nii, et mul tekkis suur tahtmine edaspidi, kodus, tutvuda pisut rohkem egiptoloogiaga. Siin nautisin aga egiptuse reljefide ilu ja kahetsesin tõsiselt, et reisidel saab tutvuda kõigea ainult pealiskaudselt.

Juba istume jälle autos ja sõidame rööbiti kana-liga. Vasakul — kõrb, paremal — põllud. Kaua sõidame nii. Siis kerkib silmapiirile kolm kuulsat kolmnurka — Gise püramiidid, ja kui läheneme neile, peatume suure sfinksi juures. Sfinks on kõigile ammugi tuntud pildidelt. Ka mulle. Tunnistan otsekohe, et kahetsen seda. Mingi pilt ei või temast anda õiget ettekujutust. Kes saabki endale luua õige ettekujutuse 73 m pikast ja 20 m kõrgeist inimese peaga lõvikujust, mille nägu on 9 m pikk ja 4 m lai? Mina igatahes olin vapustatud ta kolossaalsusest. Vaadake ometi ta kappi. Ühe hoobiga see tapaks

elvandi kui sääsepoja... Vaarao Chefren, keda ta arvatavasti kujutab, on ta ühest kaljumürakast lasknud välja raiuda. Mida tähendab see suur sfinks, kelle silmad näevad juba ligi 5000 aastat päikese tõusu? Õpetlased on seda uurinud, luuletajad on seda püüdnud seletada — mõistatuseks on see jäänud tänapäevani.

Sõites edasi püramiidide poole kahetsen uuesti, et nad on piltide järgi nii tuttavad. Ka neist annavad pildid vale ettekujutuse. Ülesvõtted püramiididest on tehtud kaugelt, seepärast on pildid maalilised, efektsed, võluvad. Kui seista püramiidide läheduses ja näha, missuguseist kivimürakaist nad on ehitatud, tärkab aukartus selle vägeva tahte ja võimu ees, kes seda tööd alustas.

Kujutelgem, et Tallinna lähemasse ümbrusse millegipärast hakataks ehitama püramiidi ja selle materjal toodaks Vasalemmast. (Mokkatami mäed, kust need kivimürakad murtud, asuvad püramiididest umbes niasama kaugel kui Vasalemma Tallinnast.) Kivid — igauks 1 m³ — suur — tuleks kohale toimetada mitte üle Keila jõe, vaid üle umbes 300—400 m laia jõe, ja siis laadida kivi kivi peale, üle 2½ miljoni kivi (on välja arvatud, et sellest kivide hulgast saaks ehitada müüri ümber terve Prantsusmaa), kuni valmiks püramiid, mille sisemusse kaoks Oleviste kirik ühes torni ja ristiga, ja sisse jääks veel palju, palju tühja ruumi. Mis te arvate, kas 100.000 töölis saaks selle tööga hakkama? Kas nad lõpetaksid selle töö nüüd ka 20 aastaga, kasutades mitte egiptlaste primitiivseid, vaid moodsaid tööriistu ja veoabinõusid?

Andes teile selle ülesande kaon ise Cheopsi püramiidi, kuhu sissepääs on nüüd vägagi hõlbustatud. Õigus küll, tuleb küürus olla, kuid nüüd pole enam vaja ronida või pimedas kivilt kivile hüpata, nüüd on siin käsipuudega trepid ja elektrivalgus, ja kui esimesed 70 astet on seljataga, võib laial platvormil selja sirgeks ajada, hinge tõmmata, pisut puhata ja jälle küürus treppi mööda edasi minna, kuni vaarao hauakambri, ja seal näha, et see on — tühi. Jah, nagu vaarao abikaasagi oma: nende muumiad on ammugi kadunud ja hauda kaasa antud aarded on varastatud. On huvitav ja õpetlik vaadata püramiidi sisemust. Vaene Cheops, kes sa oma eluajal halasta-

matult 100.000 inimest tööle rakendasid, et kindlustada endale igaveseks ajaks rahu viimises puhkepaigas! Sinu Ka'l pole mingit võimalust tagasi asuda su balsameeritud laipa, sest seda pole ju enam!

Kell on täpselt 12, kui väljume püramiidist. Hea oleks nüüd hingata värskes õhus, kuid see „värske õhk“ on kuum ja kuiv. Päike on seniidis. Meie varjud on otse jalge all. Minu ees kõndival daamil polegi varju: ta hoiab otse üle pea päikesevarju, ja kuna ta sammud on väikesed, siis on liival näha vaid päikesevarju vari...

Kuiv kuum õhk teeb hingamise raskeks. Kõrvalt päike avab kõik naha poorid, higi voolab selga mööda, iga samm muutub raskeks. Teel auto poole kuulsin kaaslaste juttu. „Täna on 17. juuli. Täpselt 140 aastat eest Napoleoni väed võitsid siin mamelukke. Kuidas nad võisid, väsinud ja poolnäljased olles, selle pöörase kuumuse juures lahingusse minna, on mulle arusaamatu.“ — „Noh, eks neid tiivustanud Napoleoni sõnad: Sõdurid, nende püramiidide kõrguselt vaatavad teile 40 sajandit...“ — „Las vaatavad,“ mõtlen mina apaatselt, — mind tiivustab ainult soov, et „stiilivastane kõrvesõiduk“ viiks meid poole tunniga tagasi Kairosse, hotelli, kus ootab dušš ja lõunasöök.

Autos toibusin kohe ja muutusin uuesti vastuvõtlikuks muljeile. Püramiidide vastas maantee ääres asetseva „Mena-House“ hotelli ees seisid araablastel oma värviliste pärlidega ja lintidega ehitatud kaamelitega, geomeetriliste joonistega kaunistatud hallide eeslitel ja toredate araabia hobustega.

Nöörsirget 8 km pikka maanteed mööda, mis kediiv Ismael oli lasknud mõne nädala jooksul teha Napoleon III abikaasa Eugenia auks, et talle pärast Suessi kanali pidulikku avamist võimaldada hõlpsamini pääseda kuulsate püramiidide juure. Sõidame Kairo poole tagasi. Sõidame mööda botaanika-aiast ja uuest suurest ülikoolist, kust parajasti väljub umbes paarsada noormeest — ilusad, hästi rietatud, kõigil kõrged fessid peas, kes jala, kes jalgrattal samuti linna poole tõttamas — ja varsti olemegi hotellis.

Lõunaks on ploomisupp, praad salatiga ja melon.

M. N.

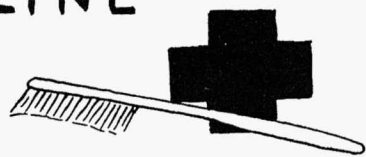

Lugu

TERVISHOIULINE

A B C

Talispordi tervishoiust

Küll on kena kelguga
Hangest alla lasta.
Kaugel luhal säravad
Jää ja lumi vastu.

Seisame talve lävel ja igatseme piki-silmi, millal külmavana kataks järved ja jõed ja puistaks maapinnale puhtaid valgeid lumehelbeid, et vabaneksime sügisest niiskusest ja mudast.

Esimese lume tulekul tunneb rõõmu iga noor ja vana, eriti aga noored, sest siis saab jälle veeretada lumepalli, lasta liugu ja lüüa omavahelist lumesõda. Talve ootuses seame korda oma kelgud, suusad ja liurauad, et nad käepärast oleksid ilusate päevade saabumisel ja et saaksime alata lõbusa talispordiga. Saab ka sõitu teha saaniga ja reega, jälle pääseb metsa üle jõgede, rabade ja soo.

Talisport puhtas õhus ja vabas looduses on tervishoiuliselt suure tähtsusega. Meie keha vajab liikumist, meie lihased vajavad tegevust, sest et terve

ja tugev saab olla liikuv ja tegevuses olev organism. Talvine ilmastik sunnib meid vägisi pikemaks ajaks kinnistesse tubadesse ja vähemale liikuvusele. See-pärast tunneme suurt rõõmu, kui päeva soojematel tundidel pääseme seinte vahelt välja — valgemasse ja värskemasse õhku.

Tervishoiuliselt on talispordi harrastamisel väga tähtis osa riietusel. Riiete abil saavutame naha ja riidekihtide vahel oma ihu ümber kunstliku kliima. See kliima seal ei tohi liig niiskeks ega külmaks minna, see meie ihu ümbritsev õhk peab ka liikuvuses olema, peab olema vahetuse ümbritseva välisõhuga. Seda saavutame villase riietuse abil, sest villane riie on rohkesti õhkuisaldav, selle tõttu soojem, villane riie võimaldab enda läbi soodsat õhuvahetust ja seega ei saa naha aurud ja higi ihupinnal tihedana ega sadeneda. Järelikult on talispordis kõige otstarbekam villane svetter, müts ja kindad; meestele — villased püksid ja sokid; naistele — lühike vil-

sõnadeta

lane seelik, soojad püksid ja villased sukad. Aluspesu olgu trikoost. Kogu riie- tus peab olema kaalult kerge. Üldree- gel riie- tuse suhtes on, et harjutuste ajal ja liikuvusel ihu olgu kaetud või- malikult kergelt, pärast harjutusi aga soojalt. Eriti tuleb silmas pidada, et seismajäämisel ja ootamisel end kae- taks soojemalt.

Jalanõud olgu valmistatud pehmest mittemurduvast nahast, nad peavad vas- tama jala kujule ja olema parajad, milgi tingimusel ei tohi jalanõud olla kitsad. Saapad olgu nõõridega, nende konts lai ja madal (mitte üle 1½ cm), nii et sel- lele toetuks kogu kand. Kõva külma puhul võib soki peale mähkida ajalehe- paberit.

Suusatamine ja uisutamine on väga vajaline keha arendamiseks. Sealjuu- res on tegevuses paljud lihased, eriti jalad. Suusatamisel õpime julgeks ja tubliks, uisutusel õpime keha tasakaalu ja lihaste koostööd. Selg välja siruta- tud, rinnakorv ette hoitud ja kael sir- ge, nii sooritame oma harjutused. Hingame sügavalt ja läbi nina. Läbi nina hingamisel on väga suur tähtsus; sealjuures ninakarbikute vahelt läbi voolates soojeneb õhk nagu ahjulõõri- des ja selle lühikese aja jooksul umbes 25 kraadi võrra. Tähtis on see kurgu, kõri ja kopsude külmetusest hoidmi- sel. Lapsed, kes talvel suud küllalt ei mõista kinni hoida, saavad teistest sage- damini kõha ja rinnahaigusi. Iga in- mine peab laskma kõrvaldada kõik hingamist takistavad ninavead.

Suusatamisega ja uisutamisega võib alata juba 6—7-aastaselt; algul tuleb seda sooritada 2—3 korda nädalas 30—40 minutit korraga. Hiljem, 12—13- aastaselt, juba 3—4 korda nädalas üks tund. Sealjuures liiklemine olgu rahu- lik ja mitte ülitugevate pingutustega. Kiirsõitu uiskudel alata mitte alla 14—15 aastat, sealjuures peab 2—3 aas- tat varem sõitnud olema. Võistlustest võib osa võtma hakata 17-aastaselt, või- malikult gruppides ja korraliku eeltree- ningu puhul.

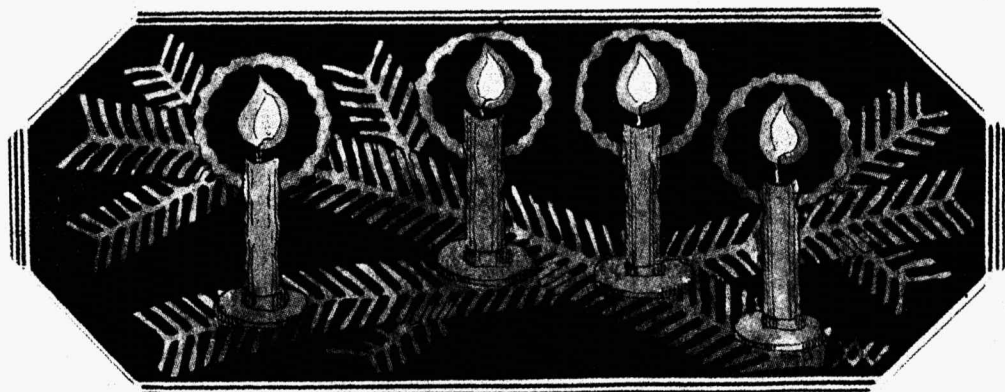
Kui välistemperatuur on alla — 12 kraadi, siis ei tohi alla 16-aastased soo- ritada talispordiharjutusi; kui on tuul, siss mitte alla — 10-ne kraadi.

Külmetuse vastu võib määrada nägu, kõrvu ja varbaid rasva või mõne sal- viga. Oleks veel märkida, et ei tohi seisvast asendist asuda pingutustele siis, kui lihased on külmad — lihaskiud võivad välja venituda ja rebeneda. Tuleb kergeid liigutusi tehes lihaseid enne soo- jendada. Teised ohud tulevad arvesse niivõrd kui nad seda mitmetel muudel puhkudel võivad ette tulla. Tuleb korrali- kult kinni pidada vastavatest liiklemise ja muudest tehnilistest määrustest.

Kõik noored, asugem korraldama talispordi tarbeid! Kui kellelgi mõni asi (näiteks kelk, suusad või midagi muud) on südamel, siis andke vanemate kaudu oma soovid edasi jõuluvanale.

Talvepäevi kasutage kõik oma ter- vise hüveks ja võtke osa talispordi võlu- dest.

Dr. R. Roots.

OLÜMPIAMÄNGUD

KUI KOHTAVAD KOGU MAAILMA NOORED...

Ukski sündmus maailmas ei ole köitnud rahvaste tähelepanu nii tugevasti kui seda on teinud olümpiamängud. Alati on siis vaibunud kõik poliitilised teravused, rahvaste vaheline vaen ja kõiki rasse on haaranud vaid olümpiavaimustus. Kõikides maailmajagudes on elatud siis vaid nooruse suure spordipeo tähe all ja ääretu põnevusega jälgitud nende võistlusi. Viis olümpiarõngast on siis ühendanud vennalikkuses, rahu ja üksteise mõistmises kogu maailma noori. Rahu, sõprus ja vennalikkus on olnud alati ja jääb olümpiamängude ideeks.

Olümpiamängud on väga vanad. Juba vanal hallil ajal korraldasid neid greeklased ja oma nime on olümpiamängud saanud Vana-Greeka linna Olümpia nime järgi. See linn asus Eelise maakonnas Alfeiose jõe ääres Kronose mäe jalal ja seal peetigi Vana-Greeka olümpiamänge. Olümpia linna keskuse moodustas müüriaga piiratud maa-ala, mida greeklased nimetasid Altiseks. Spordivõistlusteks tarvilised ehitused asusid aga väljaspool Altist. Maadluseks ja võimlemiseks määratud ruumi nimetati tol ajal palestraks. Selle ruumi iga külje pikkus oli 40 meetrit. Suuremat ruumi, mille pikkus oli 220 meetrit ja laius 120 meetrit, nimetati gümnasioniks. See oli nagu mingiks sportlaste treeninglaagri asukohaks, kuna seal anti sportlastele viimne ettevalmistus enne võistlusi. Olümpiastaadion, mis oli 213 meetrit pikk ja umbes 30 meetrit lai, oli võistluste tulpunktiks. Seal peeti jooksu-, maadlus- ja viievõistlust, rusikavõitlust ning pankraationi. See viimane oli rusikavõitlus koos maadlusega, kus olid lubatud igasugused võtted ja löögid. Meie praeguse spordiga võrreldes võis see olla umbes segu poksist, Ameerika vabamaadlusest ja Jaapani jiu-jitsust. Kuid see spordiala oli palju toorem ja metsikum kõiki-

dest tänapäeva spordialadest. Vanad greeklased aga pidasid pankraationi üheks tugevamaks ja toredamaks võistlusalaks, kus eriti tähtis oli võistleja jõud ja julgus.

Siis oli olümpialinnas veel hipodroom, mis oli umbes kaks korda pikem staadionist. Seal peeti olümpiamängude põnevaimad ja kaasakiskuvaimad võistlused — võiduajamised kaarikuil, millele ette oli rakendatud mitu hobust.

Mängud, mis peeti Olümpias, olid Greekas suursündmuseks. Esimesed mängud peeti juba 776. aastal enne Kristuse sündimist. Mänge peeti iga nelja aasta tagant ja need olid nii tähtsad, et nende järgi toimetati koguni ajaarvamist. Kogu antiikaja kestes peeti mängu regulaarselt, kuni 4. sajandi lõpul keiser Teodosius I need ära keelas. Põhjuseks oli asjaolu, et Greeka kehakultuur elas üle languse, tekkisid elukutselised sportlased ja mängud muutusid tooreks.

Olümpiamängud Vanas-Greekas kestsid viis päeva ja jagunesid kahte ossa. Esimeses osas võisteldi luule, helikunsti ja teistel vaimsetel aladel. Teises osas võisteldi sportlikel aladel. Spordivõistluste kavas oli võidusõit kaarikutega, võiduratsutamine, võidujooks, kestvusjooks, maadlus, poks, pankraation ja viievõistlus. Viimane koosnes omakorda kaugushüppest, mis meie mõiste järgi oli kindlasti kolmikhüpe, kuna tagajärjed olid seal umbes 14 meetri piirides, siis jooks, odavise, kettaheide ning maadlus. Olümpiamängudel pandi suurt rõhku võistluse stiilile ja viisile, kuna rekordide ületamine jäi kõrvaliseks asjaks. Mängude avatseremoonial andsid kõik võistlejad vande Zeusi altari ees, et nad võistlevad ausalt ning rüütellikult. Pärast vandemist tutvustati võistlejaid rahvale ja sellele järgnes lühike palvus. Võistlustega alati koidu esimeste kiirte ilmudes.

Vanad greeklased austasid olümpiamängude võitjaid nagu rahvuskangelasi. Neile ei antud kalleid auhindu ega autasusid, ainukeseks võiduhinnaks oli õlipuuokstest pärg. Kelle pähe see võidupärg pandi, sai kogu rahva austuse ja ülistuse osaliseks ja vaimustatud pealtvaatajad kandisid ta õlgadel võistluskohalt ära.

Agaga nagu maailmas on olnud ikka ja on nii, et kõik kaob ja asemele astub uus, kadus ka Vana-Greeka oma kõrgelearenenud kultuuriga, kunstiga ja olümpiamängudega. Tulid laastavad sõjad, kogu ühiskond ja vanad kombes ning traditsioonid said uue vormi. Aegade voolus unustati kõik, mis oli olnud. Unustati ka olümpiamängud.

Hulk aega, paar tuhat aastat, kulus enne kui olümpiamängud tõsteti uuesti ausse, nüüd juba uuel kujul.

1894. aastal algatas prantslane Pierre de Coubertin olümpiamängude uuesti ellukutsumise mõtte. Nüüd on see mees küll juba surnud ja tema süda maeti Greekas Olümpia linnä varemisse, kuid tema algatatud mõte elab. Elab tugevamalt kui kunagi varem.

Selle mehe algatusel kutsuti kokku 1894. aastal esimene rahvusvaheline olümpiamängude komitee ja esimesed moodsa aja olümpiamängud otsustati pidada olümpiamängude kodumaa, Greeka, pealinnas Ateenas 1896. aastal. Sellest ajast alates hakati olümpiamänge pidama jälle iga nelja aasta tagant. 1900. aastal peeti mängud Pierre de Coubertini isamaa, Prantsusmaa, pealinnas Pariisis, 1904. aastal Ameerikas St. Louis's, 1908. aastal Inglismaa pealinnas Londonis ja 1912. aastal Rootsi pealinnas Stokholmis. 1916. aastaks olid olümpiamängud antud korraldada Saksamaale, kuid maailmasõda takistas nende läbiviimist. 1920. aastal sai olümpiamängud Belgia ja need peeti Antwerpenis. 1924. aastal olid mängud teiskordselt Pariisis, 1928. aastal anti need Hollandile ja peeti Amsterdamis. 1932. aastal peeti mängud Ameerika Ühendriikides Los Angelesis. 1936. aastal korraldas olümpiamängud Saksamaa oma pealinnas Berliinis.

Kõikidele neile mängudele on tulnud palju tuhandeid noored kõikidest maailmajagudest ja nad on kohanud spordiväljakuil. Neid on ühendanud olümpia sümbol — viis üksteisest läbipõimunud rõngast, mis tähendavad viit maailmajagu.

Nüüd tulevad järgmised olümpiamängud 1940. aastal ja seekord täiesti meie ligidasse naabruses, meie vennasrahva ilusasse pealinna Helsingi. Mängud pidi küll peetama kaugel idamaal, Jaapani pealinnas Tokios, kuid siin tuli vahele vaen ja riid. Jaapan hakkas sõdima Hiinaga ja oli sunnitud loobuma mängude korraldamisest. Soome, kes rahvusvahelisel olümpiakomitee kongressil oli

koos Jaapaniga kandideerinud mängude saamiseks, võttis olümpiamängud enda korraldada, olgugi et tal jäi nende ettevalmistamiseks vaid vaevalt kaks aastat.

Moodsatel olümpiamängudel on esindatud kõik tähtsaimad spordialad, kuid olulisima osa moodustavad kergejõustikuvõistlused. Neid jälgivad alati sajad tuhanded pealtvaatajad ja kergejõustikuvõistlused on haaranud pealtvaatajaid alati kõige sügavamalt.

Ka meie rahva pojad on esinenud moodsa aja olümpiamängudel edukalt ja toonud meile mõnegi olümpiavõidu. Moodsal ajal ei kroonita olümpiavõitjaid üksi pärjaga, vaid neile antakse ka medaleid.

Esimese eestlasena võitis olümpiamedali maadleja Martin Klein, kes 26 aastat tagasi Stokholmi olümpiamängudel tuli teisele kohale ja sai hõbemedali. Selle saamine ei olnud tal sugugi nii kerge kui seda võiks arvata. Selleks tuli Kleinil maadelda Soome maadleja Asikaisega tervelt 11 tundi ja 40 minutit, kuna tol ajal ei tuntud maadluse hindamist punktidega. Võidu sai see mees, kes suutis panna vastase selili. Nii siis maadleski Martin Klein pika tööpäeva enne kui ta saavutas võidu. Tema vastane ei jõudnud siis enam edasi maadelda. Kohe selle järele tuli Kleinil minna maadlema lõppvõistlustel rootslase Johanssoniga, kes oli täiesti välja puhanud. Pärast kurnavat maadlust oli see Kleinil muidugi absoluutselt võimatu ja nii pidigi ta leppima teise kohaga.

Esimene olümpiavõitja Martin Klein elab praegu Viljandimaal. Tal on suur veoauto, millega veab kaupa, ja mitu tublit poega, kes samuvad oma isa jälgedes ja harjutavad kõvasti maadlemist. Martin Klein pistab veel nüüdki rinna kokku mõne noorema maadlejaga! Vahevahel tehakse tema kodus ka perekondlikke maadlusvõistlusi, kus siis kange isa pojad rassivad omavahel. Kui aga isa ise ka kaasa maadlieb, tuleb ta alati võitjaks, sest ta keerab oma pojad kõik järjekorras selili.

Belgias, Antwerpenis, korraldatud olümpiamängudel sai Eesti esimese kuldmedali. Raskusetõstmises tuli kergekaalutõstja Alfred Neuland esikohale ja kuldmedalile. Teine tõstja, Alfred Schmidt, kes võistles sulgkaalus, tuli hõbemedalile. Samuti tuli teisele kohale ja sai hõbemedali maratonijooksus Jüri Lossman, kes pärast 42-kilomeetrilise jooksumaa läbistamist kaotas soomlasele Hannes Kolehmaisele vaid mõnekümne meetriga. Antwerpenis tuli Eesti osavõtnud rahvuste hulgas 14. kohale.

1924. aastal Pariisis peetud mängudel tuli maadleja Eduard Pütsep kärkekaalus kuldmedalile. Kergejõustikus tuli Aleksander Klum-

berg, praegune Eesti spordiinspektor Aleksander Kolmpere, kümnevõistluses kolmandale kohale. Tõstjaist tulid kohtadele — keskaalus Alfred Neuland teisele kohale ja samas kaalus tuli kolmandale kohale Juhan Kikas. Raskekaalus sai pronksmedali praegune „Päevalehe“ peatoimetaja Harald Tammer. Maadluses sai veel pronksmedali Roman Steinberg, tulles keskaalus kolmandale kohale. Pariisi olümpiamängudest võttis osa ka meie jalgpallimeeskond, kes kaotas eelringis Põhja-Ameerika Ühendriikide meeskonnale 0:1 ja sedagi 11 meetri karistuslöögist. Rahvuste hulgas tuli Eesti jälle 14. kohale.

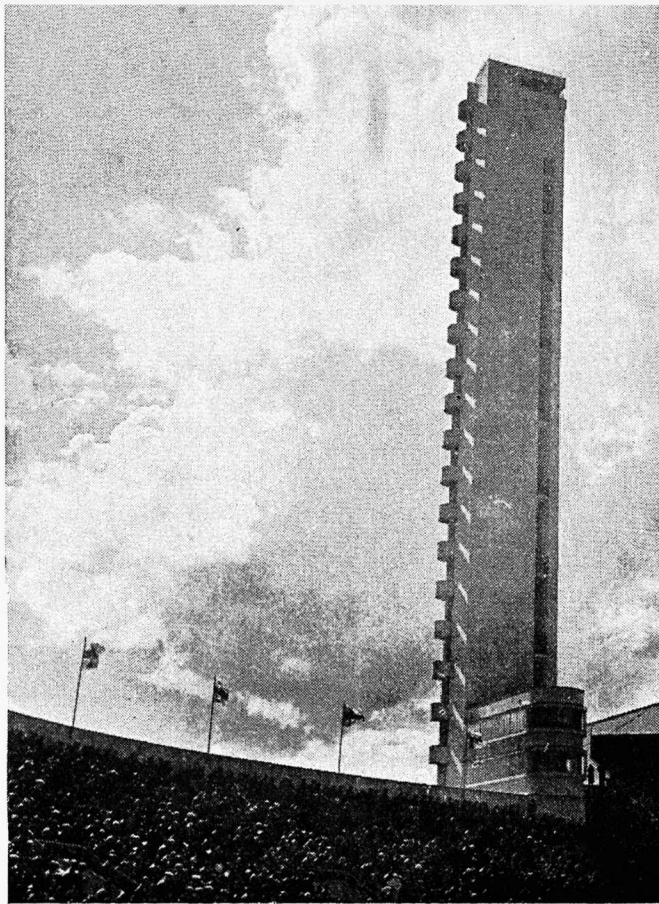
1928. aastal Hollandis, Amsterdams, peetud mängudel saime maadluses juba kaks kuldmedalit. Greeka-rooma-maadluses tuli sulgkaalu maailma-meistriks Voldemar Väli ja vabamaadluses Osvald Kapp, kes sai maailma-meistritiitli ja kuldmedali kergekaalus. Tõstmises sai Arno Luhaäär raskekaalus hõbemedali ja greeka-rooma-maadluses Albert Kusnets keskaalus pronksmedali. Purjetamises võitis Nikolai Vekšinjaha „Tutti V“ pronksmedali. Amsterdams tuli Eesti rahvuste paremusjärjekorras kuuteistkümnendale kohale.

1932. aastal, kui olümpiamängud peeti Ameerikas, ei saadetud kauge maa ja suurte kulude tõttu Eestist sinna võistlusmeeskonda.

1936. aastal peeti olümpiamängud Berliinis. Sinna saatis Eesti suurema meeskonna kui kunagi varem ja sai ka rohkem medaleid kui eelmistel olümpiamängudel. Kõige kangem mees Berliinis oli Kristjan Palusalu, kes võitis üksi kaks kuldmedalit. Ta võistles nii greeka-rooma- kui ka vabamaadluses ja tuli mõlemal alal raskekaalu olümpiavõitjaks. Ta saavutus oli esmakordne maadluselal kogu maailmas ja vaevalt seda veel kunagi kordub. Temast sai meie rahvuskangelane ja küllap paljud noored unistavad saada niisama suureks ja tugevaks kui tema.

Teistest sportlastest said Berliini olümpiamängudel veel medaleid: maadleja Agu Neo vabamaadluses hõbe- ja greeka-rooma-maadluses pronksmedali, vana veteraan Voldemar Väli pronksmedali, tõstja Arno Luhaäär pronksmedali ja poksija Nikolai Stepulov hõbemedali.

Kristjan Palusalu tõi Berliinist kaasa peale kuldmedalite ka kaks pisikest tamme. Need istutati pidulikult Tallinna staadionile, et teie, noored, võiksite näha nende sirgumist suurteks puudeks. Need tammed kasvavad, sirguvad nagu teiegi, et olla kord tugevad ja suured.

Helsingi olümpiatorn

Nüüd tulevad olümpiamängud meie hõimurahva pealinnas Helsingis. Kaunis linnas, mida nimetatakse Põhjamaade Valgeks Linnaks. Vaevalt ühe inimpõlve kestes kordub veel niisugune juhus, et olümpiamängud on meile nii ligidal. Päril kindel on, et Eesti noori läheb sinna rohkem kui kunagi varem ühele teisele olümpiale. Ka seal peab meie ilus ja rahulik sini-must-valge rahvuslipp kerkima võidumasti ja sajad tuhanded inimesed kõikidest maailmajagudest peavad kuulma meie rahvushümni. Meie ju tahame olla seal väarikad järglased oma senistele olümpiavõitjatele.

Kui teie, noored lugejad, olete päris tublid poisid ja head tüdrukud, vahvad ja julged, võib-olla saate teiegi sinna minna. Minna mängudele, kus kohtavad kogu maailma noored, kus kaob rahvaste ja rasside vaheline vaen, kus ei vihata ega võidelda, vaid kus kõiki noori ühendab sõprus, rahu, vennalikkus ja suur ühtekuuluvuse tunne.

Aleksander Kask.

Jõulurõõmu kõigile!

Noorte Punase Risti jõuluüleskutse

Päevad lühenevad. Ilmad pimenevad. Sellest hoolimata meie hinges päev-päevalt läheb võimsamaks imeline valgus, südameid haarab rõõmus, ootuslik ärevus. Kodudes käib kibe askeldus, kooliklassides kõlavad jõululaulud. Lähenevad ometi kord jõulud, mida nii tungivalt igatseti pikal ähmasel sügisel. Jõulud, kus toad on täis meeldivat kuuselõhna ja pehmet küünlasära, kus jõuluvanaga toob headele lastele ilusaid kinke.

Meie vanemad, igapäev oludele vastavalt, katavad harilikust rikkalikuma jõululaua, ehivad jõulupuu, toovad jõuluvanalt kauneid kinke, mis meid täidavad puhtaima jõulurõõmuga. Kui aga mõtlikult jääme vaatama heljuvat küünlaleeki, meenub meile mõndki, mis kipub tumestama meie siirast jõulurõõmu. Meenub koolisõber, kellelt surm on võtnud vanemad — tal pole kedagi jõulurõõmu valmistamas. Meenub keldrikorteris aknal nähtud kahvatu laps, kelle vanemad haigetena lebavad voodis — kes sai teenida raha talle pisikesegi jõulukingi ostmiseks!? On palju tuntud ja tundmatuid lapsi, kellelt surm, haigused ja vaesus on võtnud võimaluse jõulurõõmust osasaamiseks.

Armsad noored! Kes teist ei tahaks suurendada oma jõulurõõmu sellega, et hakkab ise vaestele lastele jõuluvanaks!?

Eesti Noorte Punane Rist pöördub teie poole palvega: tuletage meele lipukirja „ma teenin, ma aitan“, minge appi nendele lastele, hakake nende heldeks jõuluvanaks.

Eesti noored pole kunagi unustanud puudustkannatavaid lapsi. Igal aastal Eesti Noorte Punane Rist on korraldanud paljudes kohtades linnas ja maal jõulupuid puudustkannatavatele lastele, ja alati on koolinoored kõikjal kogunud

selleks hulk kinke. Pealeselle on juba poolteist aastakümnet Ameerika Noorte Punase Risti noored saatnud meie vaestele lastele jagamiseks tuhandeid karpe jõlukinkidega.

Noorte Punane Rist loodab, et ka tänavu noored koguvad asju, mida nad enam ei vaja või mis nad võivad muretseda oma taskurahaga. Pildiraamatud, mängu- ja tarbeasjad, riietusese- med, maiustused jne. — kõik need toovad palju rõõmu nii heldele andjale kui ka kingi saajale.

Lootes, et teie, armsad noored, aitate vaestele lastele jõulurõõmu valmistada, soovib teile häid ja rõõmsaid pühi

Eesti Noorte Punase Risti
Keskjuhatus.

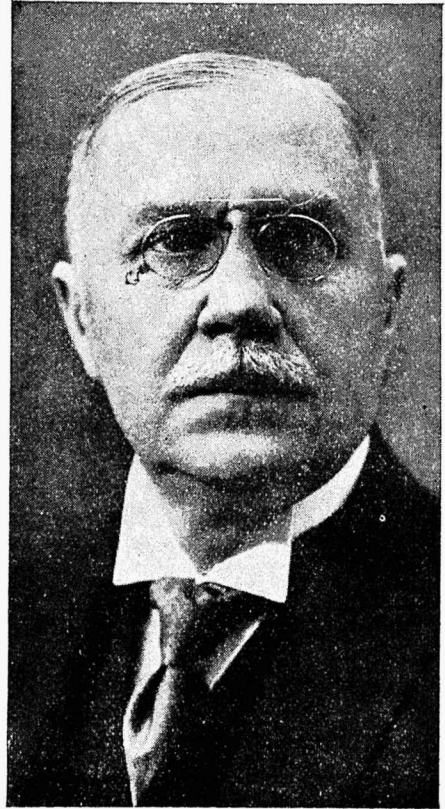
Raamat, jõulud ja noored

Äsja lõppes Raamatunädal. Kuulsime palju kauneid sõnu raamatu tähtsusest, jälgisime raamatute uljast esinemist näitusel. Raamat, millele kuulub aukoht igas kultuuris kodus, astus selle propagandanädala jooksul laiadele massidele hulga lähemale.

Meie nooruse suurema enamiku ja raamatu vahel valitseb tihe sõprus. Kui midagi on ette heita meie noorte ja raamatu suhteile, siis mitte huvi puudust, vaid kirjanduse liig ablast ja valimatut „neelmist“. Pahahti kipume kõrvale jätma tõsisemasiselised ja väärtuslikud noorsooraamatud ja ahmime tühist ning labast n.-n. turukirjandust.

Eesoleva pühadevaheaja kestes otsustagem põhjalikult revideerida oma suhteid parima sõbraga — raamatuga. Õpetajailt või raamatukogude juhatajailt nõu küsides viigem pühiks koju paar head raamatut. Tööst ja jalutuskäikudest ülejäänud jõudetundidel süvenegem siis neisse põhjalikult. Ei ole tähtis lugeda palju ja kõike, vaid tähtis on süvenedes lugeda head kirjandust.

Pühade puhul katsugem jõukohaselt aidata kaasa, et iga kodu pühadelauda ehiks mõni uus kirjandusteos. Loobugem meelsasti tarbetuist maiustustist ja ostkem selle asemel head raamat. Magusad kommid-koogid saavad ruttu otsa ja teevad kõhu- ning hambavalu, head raamat aga pakub kestvat rõõmu!

Teisel jõulupühäl möödub 5 aastat eesti kirjanduse suurmeistri Eduard Vilde surmast.

Varustame postisaadetised „jõulumargiga“!

Toimetusele saabus järgmine kiri:

Ohtlikemaks rahva, eriti ta elujõulisema osa, laastajaks sotsiaalseks haiguseks on tiisikus. Ka meie väikesest eesti rahvast langeb igal aastal 1800—1900 inimelu ohvriks tiisikusele. Aastat viisteistkümmend tagasi oli see ohvrite arv veel märksa suurem, ületades 2800 piiri. Tänu energilisele ja kavakindlale tuberkuloosi vastu võitlemise tööle on see arv suudetud alla suruda praeguse tasemeni.

Kahjuks on tuberkuloosi vastu võitlemise töö kulurikas, ta saavutused see-eest aga erilised — inimelud. Tuberkuloosi vastu võitlemise tööd toetavad riik, omavalitsused kui ka vabatahtlikud seltskondlikud annetused „valgelillepäeval“.

Tuberkuloosi vastu võitlemiseks ohverdatavat vabatahtlike summade suurendamise eesmärgil laskis Tuberkuloosi Vastu Võitlemise Sihtasutus käesoleva aasta jõulukuuks käibele nn. „jõulumargid“.

Mis on „jõulumark“?

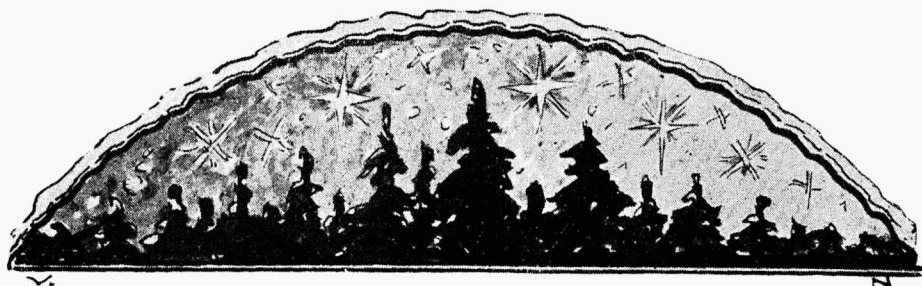
„Jõulumark“ kujutab enesest meeldivat, värviküllast, jõulumeeleolu taotlevat margikest, mis kleebitakse jõulukuus saadetavaile kirjadele, postkaartidele ja postpakkidele, kirjal ümbriku tagaküljele ja kaartidel sõnumite osale. Postmargina need maksvad ei ole.

Eesti „jõulumarkide“ sissetulekuist asutatakse fond tiisikushaigete töökodu asutamiseks.

Tuberkuloosi Vastu Võitlemise Sihtasutus loodab, et iga jõulumeeleolust vallutatud kodanik peab ka meele neid, kes jõulurõõmust ei saa saja-protsendiliselt osa võtta, s. o. tiisikushaiged, ja et ta ei pea paljaks ohverdada väike summa „jõulumarkide“ ostmiseks. „Jõulumargid“ on müügil 1. detsembrist 1938. a. kuni 1. jaanuarini 1939. a.

Müügihinnaks on 5 senti tükk.

Tuberkuloosi Vastu Võitlemise Sihtasutise juhatus.

Jõulud, jõulud!

On juba videvik ja laternad põlevad tänavail. Kollased valgussõõrid sätendavad valgel lumel ja üha enam sajab lumehelbeid, suurte pehmete räitsakatena. On tuulevaikus, seepärast langevad helbed hääletult, ettevaatlikult pehmesse lumi-vaipa.

Ah, kui toredad on telefonipostid, valged mütsid peas nagu torukübarad, ja traadid on nagu paksud valged köied!

On jõululaupäev, kirikute kellad löövad juba ja kutsuvad inimesi rahule, paludes jätta tööd ja toimetused ning mõtelda Õnnistegijale! Kui paluvalt, unistavalt, kutsuvalt löövad kellad!

Mait, kuueaastane valgepäine poiss, on roninud põlvili, pea toetatud kätele, ja vahib aknast lumesadu ja inimeste kiireid askeldusi ning kuulab kirikukellade helinat. Ta on sukeldunud unistusse, puhtasse lapse unistusse.

Ta vahib möödasõitvaid voorimehi, ja kaua veel kostab kuljuste kõlinal, kuni kõik upub lumesattu. Siis silmab ta korraga rohuplatsi veerel väikesi postikesi ja naerumuie tekib talle suunurgisse.

Küll oleks tore olla üks neist postidest — kattuksid üleni lumega ja pähe tekiks pehme valge mütsike, pisut ühele küljele viltu. Seisaksid seal nii, ja siis tuleksid teised lapsed, näeksid Maitu ja hakkaksid näpuga temale näitama ning naeraksid. Mait on traadipoisiks hakanud ... ah, ha-haa! ... Tema seisaks seal aga tõsisena, ei naerakski, tunneks vaid, kuidas paks lumimüts vajutab pead üha raskemini.

Siis kuuleb ta kirikukelli ja kujutleb end kellamehena. Oh, kui kõvasti lööks Mait! Kõikjale kostaksid tema kellalöögid!

„Mait, tule siia!“ hüüdis ema teisest toast. „Tere, tädi!“ ütles Mait ja ruttas tädile sülle.

„Kas tahad minuga jalutama tulla? Viin sind jõuluvaateaknaid vaatama ja läheme kirikusse,“ ütles tädi poisile.

„Tahan küll!“ ütles poiss ruttu. Ema riietas Maidu ja saatis nad õueväravani. Sealt ta läks tagasi.

Oli juba pime. Kõikjal põlesid tänavail laternad ja paljudest heledasti valgustatud aknaist paistis, kuidas lapsed sagisid kuuse ümber.

Nad jõudsid Vabadusväljakule. Mait jäi imestunult seisma. Platsil oli suur kuusk, niisugune nagu Mait oli neid suvel maal olles met-sas näinud. See kuusk siin aga säras küünaldest!

„Oi kui ilus!“ hüüdis Mait tädi varrukast tirides. „Tädi, kes selle kuuse siia tõi ja kuidas need küünlad talle külge saadi, kuusk on ju nii suur?!“

„Head linnaonud tõi ja küünlad panid külge väikesed poisid!“ vastas tädi muiates.

Juba siirdusid nad tänavaisse. Siin oli alles vaatamist! Kõikjal akendel jõuluvanad, punased kuued seljas, torukübarad peas. Ning õhus lendasid inglid, valged kleidid seljas, rohelised palmioksad käes, — kõik rõõmsate nägudega. Ja loendamatu hulk kuld- ning hõbetähti siras sinises taevas. Küll oli see kõik võrratu!

„Tädi, võta mind sülle, ma ei näe hästi!“ mangus Mait.

Nüüd nägi Mait isesõitvaid ronge, hobuseid, suuri nukke, püsse, tinasõdureid, lennukeid õhus tiirlemas. Kõik nagu elas, liikus ja tegutses.

„Küll tahaks endale ka sellast rongi, mis ise sõidab ja vilistab. Osta, tädi, eks?!“ nurus poiss.

„Kui hea poiss oled, võib-olla täna jõuluvana toob sulle soovitud asjad!“ vastas tädi poisile.

Vene turu ääres seisis vaba voorimees ja tädi viipas talle käega.

„Nüüd sõidame kirikusse, Mait!“

„Oo-jaa, ma pole veel kunagi kuljustega saaniga sõitnud!“ hüüdis Mait rõõmsalt.

Kuljuste helinal sõitsid nad kiriku poole. Küll oli saanist tore vaadata möödalibisevaid vaateaknaid, millede ees sagis inimeste hulk. Lumi krudises jalaste all ning kapjade alt lendas lumespatsakaid vastu saani esikülge.

Jälle mööduti suurest kuusest. Siirduti kiriku poole, kust vastu kostsid kellalöögid, pimm-pamm, piu-pau...

Jaan Tõnisson, üks silmapaistvaimaid kujusid eesti seltskondlikus ja poliitilises elus ärkamisaja järelaastaist kuni tänapäevani, pühitseb talvisel pööripäeval, 22. detsembril, 1938. a. 70-dat sünnipäeva.

Jaan Tõnisson sündis 1868. a. Viljandi vallas; õppis Viljandi kreiskoolis ja Tallinna gümnaasiumis. Viimase lõpetamisel astus ta Tartu ülikooli õigusteaduskonda, kus õpingud lõpetas 1892. a. Töötas alul kohtuameti aladel, siirdus siis ajakirjanduse põllule, asudes toimetama „Postimeest“. Kutsetöö kõrval võttis ta väga agaralt osa tolle-aegsest seltskondlikust ja poliitilisest tegevusest.

Eesti iseseisvumisel leidis Jaan Tõnissoni suur energia laiaulatusliku rakendamisoõimaluse. Ta on olnud korduvalt Riigikogu esimeheks, riigivanemaks ja ministriks.

Praegu töötab juubilar Tartu ülikooli professorina ja võtab osa seadusandlikust tööst Riigivolikogu liikmena.

Kirik oli juba rahvast täis ning jumalateenistus oli alanud. Vaevu pääsis sisse, ning tädi trügis ikka kuuse poole.

Siin on palju väiksem kuusk kui platsil, mõtles Mait, aga küünlaid on sel niisama palju küljes, võib-alla rohkemgi!

Küll on ikka kirik kõrge ja suur! Seintel pikad salmid ja, oi, kui suur mees on värvitud ühte seina, käed kutsuvalt laiail ning väga lahke näoga!

„Tädi, kuule, kes on see mees seal seinal?“ küsis Mait, tädi käisest tirides.

„See on Jeesus, jõululaps,“ ütles tädi.

Siis korraga kuulis Mait hüüdu: „Laske lapsukesed minu juure tulla, sest nende päralt on taevariik!“ Ta tahtis küll tädilt seletust pärida, kuid siis hakkas orel mängima ning laulukoor laulma. See oli nii ilus, et Mait unustas pärimise.

Kõik oli kena, aga unehaldjas viskas lapsele liiva silma ja laud tundusid päris raskeina.

„Hakkame minema, eks, tädi!“ ütles Mait tädi palitut näppides.

„Kannata natuke, varsti läheme!“ vastas tädi.

Koju nad sõitsid jällegi voorimehega. Mait ei mäletanudki tagasisõitu, sest ta jäi tädi najale magama. Alles siis, kui hobune peatus hoovivärrava ees, äratas tädi Maidu.

„Noh, pisike, kas oled ka väsinud ja mis sa nägid?“ küsis ema Maidult palitut võttes.

Suure vaimustusega jutustas poiss, mida ta nägi tänavail ja kirikus ning kui tore oli sõita kuljuste kõlinal voorimehega.

Pärast söömist viis isa Maidu teise tuppa. Oi, mida nägi nüüd Mait! Jõulupuul põlesid küünlad ning jõulupuu all oli palju kingitusi.

„Meil käis Jõuluvanane. Et sind aga kodus polnud, jättis ta sulle kingitusi, ise rutates teisale!“ ütles isa Maidu süle võttes.

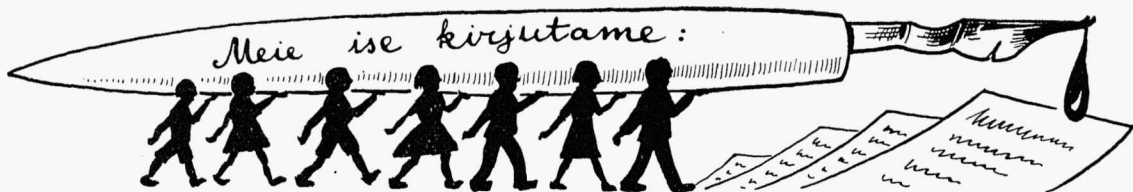
„Kahju, et mina teda ei näinud, oleksin tänanud ning patsi löönud!“ vastas Mait isale.

„Pole viga, eks sa teisel aastal löö patsi ja laula talle, seni ole aga rõõmus ja täna meid ning tädi, kes sinust Jõuluvanale rääkisid!“ ütles ema pojale teda suudeldes.

Nii palju rõõmu polnud Mait millagi tunnud.

L. E. Kaing.

Huvitavat Setumaalt

Sõbrad Truba algkoolist jutustavad:

Kuidas pühitsetakse Setumaal jõule ja uusaastat

Kuus nädalat enne jõulupühi paastutakse. Jõululaupäeva õhtul lähevad lapsed Kristust kiitma ja valmistavad endale ka jõulutähe, mida nad öösel enda juures hoiavad. Sel ööl tuuakse sõelaga või muu anumaga kaeru tupp ja pannakse sinna nurka, kus on pühakuju. Hommikul vara minnakse lauta, viiakse loomadele soola leivaga ja kaeru. Kui rahvas tuleb kirikust koju ja Kristuse kiitjad on ka kodus, siis hakkab kogu pere rahvas pühakuju ees kumardama. Siis istuvad kõik sööma. Mõnes peres on ka jõulupuu toas. Jõulupuu pannakse pühakuju ette ja kinnitatakse lakke. Tupp lastakse viirikuisuitsu, mis täidab kogu toa hea lõhnaga. Kaks päeva pühitsetakse jõule ega tehta tööd.

Kui saabub vana aasta viimne päev, siis sel õhtul ollakse kaua ülal ja valatakse tinast õnne. Vana-aasta õhtul pannakse sukad jalga, et tuleval aastal palja jalu naabri juure minnes jalga vastu kive ei löödaks. Uusaasta hommikul pannakse kaussi hõberaha ja valatakse vesi kaussi. Selles vees peseb pererahvas suud. Peremees lasseb jälle viirikuisuitsu tupp.

Jaan Rätsep.

Setu rahvariietus

Meil kantakse isesuguseid rahvariideid ja räägitakse isesugust keelt. Setu naistel on hame, mille käistel kõrgemal on mustrid. Selle peal on käisteta kitasnik. Pähe pannakse valge linik, mille otsas on vahepitsid või lõngadest tehtud narmad. Liniku peale pannakse lai punane peavöö. Siis pannakse setu vöö vööle ja põll ette. Põll on värviline, pitsidega kaunistatud. Rinda pannakse sõlg, ketid peale ja siidid pähe. Selga aetakse valge kuub ehk rābik. Rābiku selja taga puusade kohal on kuus või seitse prunti. Pähe pannakse rätik ja setu naine ongi ehitud.

Setu tüdrukule pannakse samuti hame selga ja kitasnik peale. Siis pannakse setu vöö vööle

ja põll ette. Pähe pannakse vanik, mis on tehtud paksust paberist, selle peale siidid. Rinda pannakse sõlg ja selle peale palju kette. Nii ehitakse setu tüdrukuid siis, kui nad kuhugi pulma lähevad ja seal kumardama ja laulma hakkavad.

Alla Saar.

Setu murdekeelest ja elust

Setumaal elatakse teisiti kui kuski mujal. Setumaal on ka asjade nimed teissugused; näiteks: „tiranik“-käterätik; „krassina annom“-väike lamp; „laternas“-tormilamp; „laud“-riiul; „seenine“-esik; „kõlgus“-heinaküün; „kreeben“-peakamm jne. Setumaal on väikesed toad. Toas on suur ahi, mis võtab palju ruumi. Ühes nurgas on jumalakuju, mida nimetatakse „pühäseks“. Sel on peal ilus rätik, mis on kootud mitme lõngaga. Seda nimetatakse „pühäse rätikuks“. Toas on üks laud, mil süüakse, ja voodid, kus magab mitu inimest koos. Minu kodus ja naabrite juures valitseb järgmine kord ja on järgmised kombed majas: kui hommikul tõustakse, siis peab end pesema ja kumardama jumalat ning risti ette heitma. Kui heidetakse magama, siis heidavad setud ikka risti pea alla, et vanapaganad ei tuleks neid kägistama. Meie külas ja ka mujal on elumaja ja loomalaut kõik ühe katuse all.

Maarja Vahaste.

EKSINUD HÄRJAPÖVLVLANE.

Paksu metsa sees
istub künka otsas
härjapõlvemees
sügavasti mõttes.

Ära eksind ta
suguvendadest,
istub üksinda
eemal sõpradest.

Habe ripub alla,
lumivalge see,
silmist aga pisar
langeb mullasse.

*Eha Kindlam,
Kaali algkooli õpil.*

Sügislaul

Tuul on külm ja vihm on vilu,
raagus puudki nutavad
taga suvist leheilu,
nähes pilvi ruttavaid.

Väiksed laulikudki läksid
ammu juba kaugele.
Süda nutab, küll nad jääksid —
pisar veereb laugele.

Aga jääda nad ei tohi,
kuigi armas sünnikoht.
Kevadel, kui kasvab rohi,
kui on kadund külmaoht,

siis nad võivad jälle tulla,
aga nüüd siin külm ja märg.
Tuul, näe, raasib lehekulla
enne veel, kui lumel järg!

Lille N u k k,
Tallinna XXI algk., 10-a.

maksab
suur, nägus ja sisukas
noorteajakiri

MEIE
NOORUS
aastas

15 aastat ENPR ajakirja

Käesoleva numbriga noorte hea sõber, ajakiri „Meie Noorus“, võiks pühitseda juubelit. Nimelt ilmus 15 aastat tagasi jõulu eel „Meie Nooruse“ eelkäija, ajakirja „Eesti Noorte Punane Rist“, esimene number.

„Eesti Noorte Punane Rist“ oli poolteist aastakümnet tuhandete noorte truuks seltsimeheks nende jõudetundidel. Kuna tema lugejaskonda kuulus palju noori ka väljastpoolt NPR organisatsiooni, pidas väljaandja, Eesti Punane Rist, tarvilikuks kujundada ajakirja ümber. Nii sündis „Meie Noorus“ — sooviga teenida kogu eesti nooruse huve.

Algatus osutus teretulnuks. „Meie Noorus“ võitis noorte südamed. Ka vanemad, pedagoogid ja noortefühid on „Meie Noorus“ pidanud kiitvate hinnangute vääriliseks. Lisaks saabus juba teise numbril ilmumise järele autoriteetne otsus Haridusministeeriumilt: „Meie Noorus“ on koolidele ja avalikkudele raamatukogudele soovitatud.

Teise aastakäiku astudes tänab „Meie Noorus“ endale osutatud südamliku poolehoiu eest, lootes pälvida ka edaspidi kogu eesti nooruse sõbralikku tähelepanu.

Rõõmurohkeid pühi ja õnnelikku uut aastat!

„Meie Noorus“
Eesti Noorte Punane Rist

Jõulu- ja uusaasta-kombeid uurima!

«Meie Nooruse» kirjandite- ja joonistusvõistlus

Jõulupuu, säravad küünlad, kingitused, kirikusõit, auravad vorstid, tinaga õnnevalamine — need on kaunid traditsioonid, mis panevad särama noorte ja vanade silmad jõulude ja aastavahetuse saabudes. Neid võrdlemisi uueaegseid traditsioone harrastades kipuvad unuma need jõulu- ja uusaasta-kombed, mis ilustasid meie vanaemade ja -isade pühi nende nooruspäevil. Tore oleks mõndki neist tänapäevalgi elustada!

Saabuvate pühade ajal pange, tublid „Meie Nooruse“ sõbrad, hoolega tähele vanemate inimeste vestlusi, kuidas nende nooruspäevil pühi veedeti. Tarbe korral paluge veel lähemaid seletusi. Kõige kuulu põhjal koostage koolivaheaega kasutades kirjand teemal „Minu kodukoha jõulu- ja uusaasta-kombed minevikus“, millele lisandage mõni iseloomustav joonis. Kirjandis märkige, missuguseid vanaaegseid pühadekombeid veel näiidki teie kodukohas harrastatakse.

Nimetatud kirjandeid ja joonistusi allpool avaldatud tingimuste kohaselt „Meie Nooruse“ toimetusele saates võtate osa „Meie Nooruse“ esimesest kirjandite- ja joonistusvõistlusest.

Õnnestunuimad kirjandid ja joonistused avaldatakse „Meie Nooruse“ lähemais

numbris. Kuna „Meie Noorus“ koos vastavate tõlgetega saadetakse paljude riikide NPR keskustele, võib arvata, et mõnigi võistluskirjand pääseb koguni ookeanitagustesse Noorte Punase Risti ajakirjadesse tutvustama eesti rahvakombeid.

VÕISTLUSTINGIMUSED.

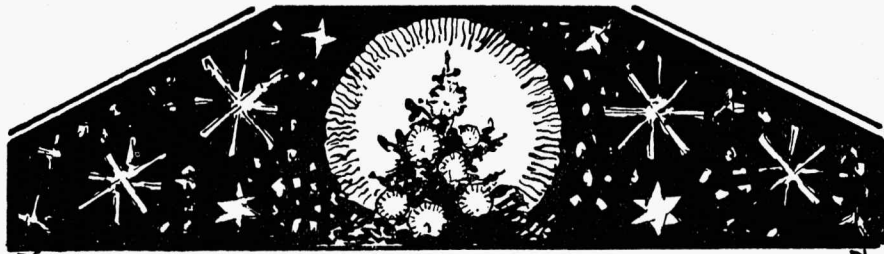
1. Võistlusest võivad osa võtta 10—16-aastased noored.

2. Kirjandid kirjutada tindiga veerandpoogna suuruste lehtede ühele küljele puhtalt ja korralikult. Kirjandi pikkuse üle määra on kolm lehekülge. Kirjandi tekstis olgu märgitud, missuguse maakonna missuguse nurga kombeist on jutt. Viimse lehe tagaküljele tuleb kirjutada kirjandi autori nimi, vanus ja postiaadress; kui autor käib koolis, siis missuguses ja mitmendas klassis.

3. Joonistused olgu tehtud pliiatsiga või tušiga 14×20 sm suurustele lehtedele. Lehe tagaküljel olgu peale autorikohaste andmete veel seletus, missugust kommet joonistus illustreerib.

4. Võistluskirjandid ja -joonistused tuleb saata „Meie Nooruse“ toimetusele (Tallinn, Niguliste 12) hiljemalt 5. jaanuariks 1939. a. Postiteel saadetakse võistlustööd olgu õieti margistatud.

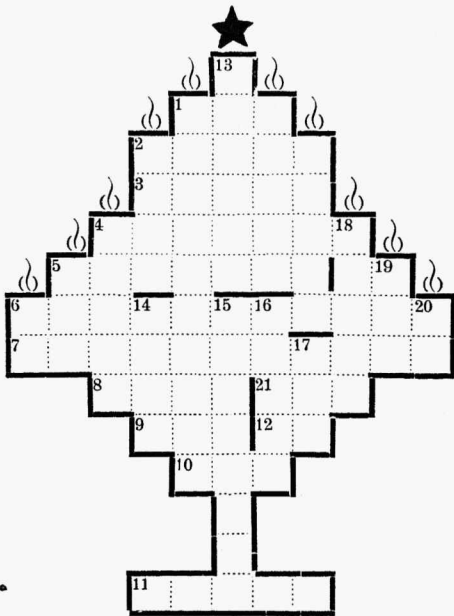
5. Õnnestunuimate võistlustööde avaldamisega tehakse algust „Meie Nooruse“ jaanuarinumbris. Võitjad tehakse teatavaks „Meie Nooruse“ veebruuri-numbris. Kolme parima töö autorid saavad auhinnaaks väärtuslikku noorsookirjandust, K.-Ü. „Looduse“ „Kuldraamatud“.

„NUPUVÕTTEID“

(Algus 84. leheküljel.)

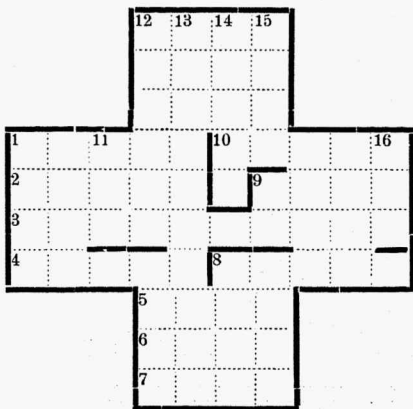
Jõulukuusk

Püstread: 13) vana-egiptlaste valitseja, 14) meeldiv, 15) tunnistus, 16) riik Põhja-Euroopas, 17) küsimus, 18) Hollandi tuntud ringhääling, 19) öhk — inglise keeles, 20) valukarje.

Põikread: 1) naisenimi, 2) Eesti rahvausu jumal, 3) jäänus; rasvavind, 4) poolsaar Aasias, 5) koolitarvete- ja kirjastusühing Tallinnas, 6) linn Egiptuses, 7) ladina keeles: mõtle surma peale! 8) varem, 9) suur kinoteater Tallinnas, 10) Eesti Telegraafi Agentuur, 11) hingelamb — haigus, 12) aja- kirja nimi, 21) ... de Janeiro.

Rist

Püstread: 11) kütis, 12) ebameeldiv, 13) populaarsemaid „raadio-onusid“, 14) Itaalia rahaühik, 15) keha, 16) sõudjale vajaline.

Põikread: 1) ikka, 2) „Nii selge kui see...“, 3) haridusministri eesnimi, 4) arstim, 5) igäühe armsaim koht, 6) lauljate kogu, 7) vilgas metsloom, 8) pidulik koosolek, 9) toit, 10) eriti niiskes kliimas esinev haigus.

Eelmises numbris ilmunud ristsõnamõistatusele saatsid õiged lahendid: Aare Klimberg, J. Terasmaa, Endel Pukk, Hillar Hints, Olev Ehrlich, Maimu Martin, E. Vihman, Asta Heinlo, Heikki Kingre, Gunnar Korm, V. Trepp, Heiti Eller, Heiti Past, Sulev Nurmiste, Ülo Pesur, Aino Sinilepp, Ilmar Eiskop, Brigitta Voogas, Mait Palm, V. Andra, G. Paalme, Jaan Lorens, Evalt Kaldaru, Ants Pääsuke, B. Tolm. Auhinna, nahast rahakoti, võitis Hillar Hints Tallinnast.

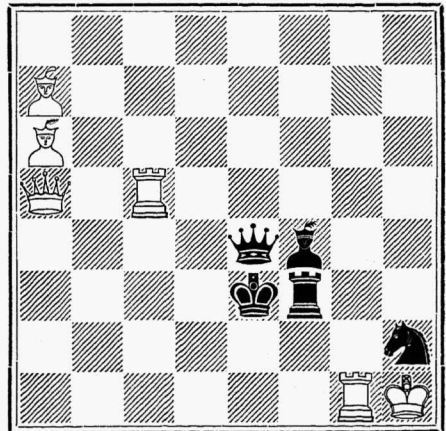
Male

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 3.

Koostanud C. Andrade.

Mustad.

Valged.

Kontrollseis: valge — Kh1, La5, Vc5 ja g1, Oa6 ja a7; must — Ke3, Le3, Vf3, Of4, Rh2.

Sama nõue mis eelmiselgi ülesandel: nii valge kui must alates kaostab ühe käiguga.

Lahendused saata toimetusele 5. jaanuariks 1939. a.

Ülesande nr. 2 lahendus.

1. Lc6 — g2 ja 1. Lb3 — d1.

Ülesande lahendasid: A. Saarmann, Mait Palm, V. Andra, H. Salmel, G. Paalme, M. Trepp, J. Lorens, E. Kaldaru, A. Pääsuke, B. Tolm.

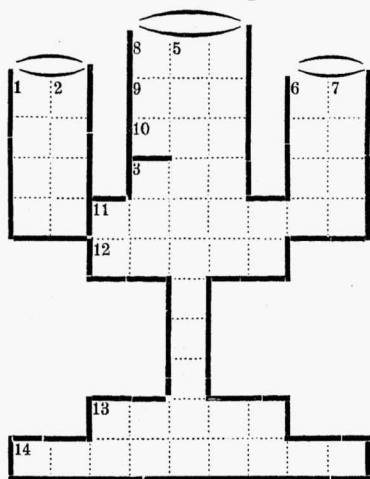
"NUPUVÕTTEID"

15 väärtuslikku auhinda

Lahendajaile: Lahendid tuleb saata toimetusele 5. jaanuariks 1939. a. järgmiselt: Iga mõistatuse lahendid eri lehel, mõistatuse pealkiri, otsitavad sõnad numbrite järjekorras, lahendaja nimi ja aadress. Viimsel leheküljel leiduv kupong välja lõigata, täita ja koos lahenditega toimetusele saata.

Iga ristsõnamõistatuse õigesti lahendamine annab ühe võidupunkti. Nende vahel, kes ülalmärgitud tingimuste kohaselt lahendid toimetusele saavad, loositakse välja järgmised auhinnad: Raadiotehas ARE — kolme lainealaga kvaliteetraadio (võrk- või anoodaparaat — võitja valikul). Aparaaadi saab võitja 60-kr. juuremaksu eest. SAKU TEHASED — kast õunajooki. Kinoteater ARS — 5 kinopäaset. Šokolaaditehas KAVE — suur karp šokolaadi. K-ü. „TOOKOOL“ — iluköites raamat „Hümne Eestile,“ täitepliats. F-a „ODOR“ — suur pudel odekolonni. „MEIE NOORUS“ — 2 karbitäit jõulukinke, 1 „Meie Nooruse“ aastatellimine 1939. a., 1 „Meie Nooruse“ poolaastatellimine 1939. a.

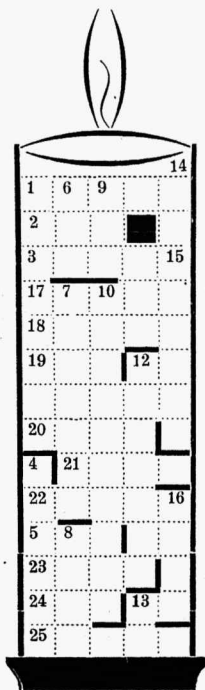
Küünlajalg.

Püstread: 1) imetaja kala, 2) „Estonia“ teatri näitleja, 8) papagoi tõug, 5) sobiv toit jõululauale (mitmuses), 6) selle teeme vastlapäeval, 7) seda igatsevad jõuluvanalt väikesed tüdrukud, 3) tuntud raskekaalu-sportlane.

Põikread: 8) vana-roomlaste tervitussõna, 9) Eesti saadik Moskvas, 10) Eesti raadiotehas, 3) nõnda, 11) U.S.A. suurlinn, 12) vajaline aine hapupiimast koogi valmistamisel, 13) raudteejaam Tallinna lähedal, 14) blond isik — omastavas k.

Jõuluküünal.

Püstread: 1) laste kinolemmik, 4) kuulsad rootsi küllaagrid, 5) -na lõpuline kääne, 6) kuusk on ... haljas, 7) budha usu rahu- ja õnnepaik, 8) suusataja rõõm, 9) riigiraamatukogu direktor, 10) keeleõpetus, 12) sellele toetub sarikas ja lagi, 13) iga inimese suurim voores, 14—15) soolakala, 15) suvituskoht Tallinna lähedal, 16) Eesti suurimaid jookidete haseid.

Põikread: 1) laste kinolemmiku sõbratar, 2) on hamba juure ümber, 3) kala, 17) tavalik olend, 18) soomepärane mehenimi, 19) saksapärane naisenimi, 20) jõud, 21) joomarite unistus, 22) on igal vankril, 5) on — minevikus, 23) varga vaenlane, 24) lapsevanem, 25) keelpill.

Osa „nupuvõtteid“ eelmisel leheküljel.

Eesti Noorte Punase Risti noorteajakiri „Meie Noorus“ ilmub 10 numbrit aastas, iga kuu üks number, välja arvatud juuli ja august. Tellimishind on 2 kr. aastas. (Esimesest numbrist alates kuni 1939. a. lõpuni tellides 2 kr. 50 s.) Uksiknumber 25 senti. Tellimisi võtab vastu iga postiasutus.

„Meie Nooruse“ kaasandena ilmub tarviduse järgi „Noortejuhtide Teataja“, mille tellimishind on 50 senti aastas.

Toimetuse ja talituse aadress: „Meie Noorus“, Niguliste 12, Tallinn. Telef. 432-73.

Väljaandja: Eesti Punane Rist.

Vastutav toimetaja: Paul Rummo.

Ilmus 14. detsembril 1938. a.

Tall. E. Kirj.-Üh. tr. Pikk 2. 1938.

„MEIE NOORUS“. LAHENDITE KUPONG

Nimi .....

Vanus ..... Kool .....

Aadress .....